

”SIINÄ YHDISTYVÄT PUISTON JA PÄIVÄKODIN HYVÄT PUOLET”

Moision ulkoiluleikkikoulua käyvien lasten
vanhempien kokemuksia toiminnasta

Anne Järvenpää

Opinnäytetyö, kevät 2015

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK) +

lastentarhanopettajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Järvenpää, Anne. ”Siinä yhdistyvät puiston ja päiväkodin hyvät puolet” – Moision ulkoiluleikkikoulua käyvien lasten vanhempien kokemuksia toiminnasta. Pori, kevät 2015, 56 s., 2 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Pori. Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK) + lastentarhanopettajan virkakelpoisuus.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Moision ulkoiluleikkikoulua käyvien lasten vanhempien kokemuksia ja kehittämisajatuksia ulkoiluleikkikoulutoiminnasta. Tutkimuksellani pyrin saavuttamaan avoimeen varhaiskasvatukseen kuuluvan ulkoiluleikkikoulutoiminnan käyttäjäkokemuksiin perustuvaa tietoa, jota voitaisiin hyödyntää Turun kaupungin ulkoiluleikkikoulutoiminnan kehittämistyössä.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys koostui pedagogiikan, avoimen varhaiskasvatuksen, kasvatuskumppanuuden sekä lasten sosiaalisten suhteiden määrittelystä. Tutkimus on kvalitatiivinen tutkimus ja tutkimusaineiston keruu on toteutettu teemahaastattelulla, ja se on analysoitu aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Vanhempien haastatteluissa ulkoiluleikkikoulutoimintaan hakeutumisen perusteeksi nousi tarve saada lapselle ohjattua toimintaa sekä ikätasoista seuraa. Myös toiminnan järjestämisen sijainti, kesto ja ajankohta olivat tärkeitä. Kokeemukset toiminnasta olivat erityisen positiivisia, varsinkin ohjattuun toimintaan, kasvatuskumppanuuteen ja lasten vertaissuhteisiin oltiin tyytyväisiä. Ainoaksi kehittämisajatuksiksi nousi toiminnasta tiedottaminen.

Avoimen varhaiskasvatustoiminnan tarjoaminen kotihoidossa oleville lapsille on tärkeää. Ammattitaitoinen henkilökunta toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa on ensiarvoisen tärkeää.

Asiasanat: Avoin varhaiskasvatus, ulkoiluleikkikoulu, pedagogiikka, kasvatuskumppanuus, lasten sosiaaliset suhteet

ABSTRACT

Järvenpää, Anne. "There is a positive side both to the park and day care" – Experiences of an outdoor playschool as described by the parents who have children attending the Moisio outdoor playschool.

Pori, spring 2015. 56 p. 2 appendices. Language: Finnish. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in social Services, Option in Social Services and Education. Degree: Bachelor of social services.

The target of the Bachelor thesis work was to research the experiences and improvement suggestions for the outdoor playschool as described by the parents who have children attending the Moisio outdoor playschool, Finland. The aim was to gather user experience information from the open early childhood education activity so that it can later be used in the improvement of the city of Turku, Finland outdoor playschool activity.

The theoretical framework of the research consists of definitions for pedagogy, open day care, partnership in upbringing and childhood social relationships. The research is a qualitative case study. The gathered research material has been implemented with theme interviews and the research analysis has been conducted with material based content analysis.

The parent interviews showed that the reasons for applying for outdoor playschool activity were based on need to secure supervised activity and to gain peer company for the children. The activity location, duration and timing were also important. The parents' experiences of the activity were extremely positive. The parents were especially pleased with the guided activity, partnership in upbringing and child peer relationships. The single improvement area was related to the communication related to the activity.

Offering open day care to children at home care is important. Using professional staff in the planning and executing the activity is critically important.

Keywords: open day care, outdoor kindergarten, pedagogy, partnership in upbringing, child social relationships.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	6
2 AVOIN VARHAISKASVATUS.....	8
2.1 Avoin varhaiskasvatus Turussa.....	9
2.2 Ulkoiluleikkikoulu.....	10
3 VARHAISKASVATUKSEN PEDAGOGIIKKA.....	14
4 KASVATUSKUMPPANUUS AVOIMESSA VARHAISKASVATUKSESSA.....	17
5 LASTEN SOSIAALISET SUHTEET.....	21
5.1 Lasten vertais- ja ystävyysuhteet.....	22
5.2 Leikin merkitys lapsen kasvussa sosiaalisuuteen.....	23
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	26
6.1 Tutkimuksen tarkoitus ja metodiset perusteet.....	26
6.2 Tutkimusmenetelmä.....	27
6.3 Tutkimuksen kohderyhmä ja aineiston keruu.....	29
6.4 Aineiston analyysi.....	30
6.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	31
7 VANHEMPIEN KOKEMUKSET ULKOILULEIKKIKOULUTOIMINNASTA.....	34
7.1 Toimintaan hakeutumisen syitä.....	34
7.1.1 Ikätasoinen seura.....	35
7.1.2 Ohjattu toiminta.....	36
7.1.3 Toiminnan sijainti ja kesto ja ajankohta.....	36
7.2 Kokemuksia toiminnasta.....	38
7.2.1 Pedagogiikka ulkoiluleikkikoulussa.....	38
7.2.2 Kasvatuskumppanuus.....	39
7.2.3 Lasten sosiaaliset suhteet.....	42

7.3 Kehittämisaatuksia ulkoiluleikkikoulutoiminnalle	43
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	45
9 POHDINTA	49
LÄHTEET	52
LIITTEET	55

1 JOHDANTO

Viime aikojen lisääntynyt varhaiskasvatustalouden kysyntä on herättänyt kuntia tarjoamaan vaihtoehtoisia palveluja lasten kokopäivähoidolle. Taloudellisen tuen lisäksi kotihoidon valinnoita perheitä tulisi tukea myös avoimen varhaiskasvatuksen palveluilla. Avoimen varhaiskasvatustoiminnan järjestäminen ei ole kunnille lakisääteinen velvollisuus, mutta useissa kunnissa on järjestetty avoimen varhaiskasvatuksen palveluita. Turussa on tavoitteellisesti lisätty avoimen varhaiskasvatuksen palveluita tammikuusta 2012 alkaen. Sitä ennen kaupunki järjesti avointa varhaiskasvatustaloutta leikkipuistotoimintana ja varhaiskasvatuksen perheryhmätoimintana. Vuodesta 2012 alkaen Turussa on lisätty pienten lasten leikkikoulutoimintaa ja 3-5-vuotiaille lapsille tarkoitettua leikkikoulutoimintaa järjestetään nyt kahdeksassa eri leikkikoulussa. (Alila & Portell 2008, 12–15; Kariluoma 2013, 3, 7; Turun kaupunki i.a.)

Tämä opinnäytetyö koskee Turussa sijaitsevaa Moisiossa ulkoiluleikkikoulutoimintaa. Opinnäytetyössä on selvitetty ulkoiluleikkikoulua käyvien lasten vanhempien kokemuksia ja toiminnan kehittämisajatuksia. Ulkoiluleikkikoulu on toiminut Moisiossa vuoden 2012 tammikuusta alkaen. Ulkoiluleikkikoulu on osa Turun kaupungin avointa varhaiskasvatustaloutta. Ulkoiluleikkikoulu on 14, 3-5-vuotiaan lapsen ryhmä, jota ohjaa lastentarhanopettaja ja lastenhoitaja. Ryhmä kokoontuu joka arkipäivä aamupäivisin kolmen tunnin ajan.

Avoin varhaiskasvatus on vaihtoehtoinen toimintamuoto kokopäivähoidolle. Palvelujen tavoitteena on tarjota kotihoidossa ja osapäivähoidossa oleville lapsille ja heidän perheilleen monipuolista varhaiskasvatusta yhdessä muiden lasten ja vanhempien kanssa sekä perheille kasvatuksellista tukea. (Kariluoma 2013, 5.) Avoimen varhaiskasvatustaloutta muotoja ovat avoimet päiväkodit, perhe- ja

varhaiskasvatuskerhot sekä leikkipuistotoiminta. Toiminnan tavoitteena on tarjota kotihoidossa oleville lapsille ja heidän vanhemmilleen sosiaalisia kontakteja, suunniteltua ja monipuolista toimintaa sekä kasvatuksellista tukea (Alila & Portell 2008, 14).

Oma kiinnostukseni ulkoiluleikkikoulua kohtaan syntyi työskennellessäni lastentarhanopettajana ryhmässä puolen vuoden ajan. Tämän kaltaista avointa varhaiskasvatusta, jossa lapsiryhmä kokoontuu joka päivä, ei ole monilla kunnilla tarjottavana. Monissa kunnissa kerhotoiminta on seurakuntien järjestämää. Ulkoiluleikkikoulutoiminta on Turussa suhteellisen uutta toimintaa, joten siitä toivottiin käyttäjäkokemuksia. Tutkimuksellani pyrin saavuttamaan arvokasta, palvelun käyttäjien kokemuksiin perustuvaa tietoa, jota voidaan hyödyntää Turun kaupungin ulkoiluleikkikoulujen toiminnan kehittämisessä.

2 AVOIN VARHAISKASVATUS

Avoimesta varhaiskasvatuksesta on käytetty jo 1970-luvun alusta asti nimitystä leikkitoiminta. 2000-luvulla leikkitoiminnasta on kuitenkin alettu käyttää laajempaa yleiskäsitettä avoin varhaiskasvatus. Käsitteen määrittely ei ole yksinkertaista ja yhtenä syynä voidaan nähdä eri järjestäjien käyttämiä määritelmiä ja toimintamuotoja. Toimintamuodot ja määritelmät vaihtelevat kunnallisesti ja alueellisesti. Eroja määrittelyyn tuo myös paikallisten tarpeiden huomioonottaminen. Käsitteiden määrittely tai niiden käyttö valtakunnallisesti, paikallisesti tai eri järjestäjien kesken ei ole aina yhtenäistä. (Alila & Portell 2008, 12.)

Avoin varhaiskasvatus on muun varhaiskasvatuksen ohella tuotettua palvelua lapsiperheille, ja se on vaihtoehtoinen toimintamuoto kokopäivähoidolle. Avoin varhaiskasvatus on tärkeää kotihoidossa oleville lapsille ja heidän vanhemmilleen. Avoimia varhaiskasvatuspalveluja voivat käyttää myös perhepäivähoitajat lapsiryhmineen sekä pienet koululaiset. Kuntien avoin varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, joka tarjoaa monenlaisia palveluja, kuten avoimia päiväkoteja, leikkikouluja ja perhekerhoja. (Lastensuojelun käsikirja i.a.; Kariluoma 2013, 5.)

Palvelujen tavoitteena on tarjota toimintaa kotihoidossa oleville tai vähän hoitoa tarvitseville lapsille ja heidän vanhemmilleen sosiaalisia kontakteja, monipuolista toimintaa sekä tukea vanhemmuuteen. Toiminta voi painottua kädentaitoihin, liikuntaan, musiikkiin tai esimerkiksi ympäristökasvatukseen. Leikki on kuitenkin keskeinen osa toimintaa. (Kariluoma 2013, 5.)

Kuntien tarjoama kerhomuotoinen toiminta on pääsääntöisesti maksullista. Kuntien ohella avointa varhaiskasvatustoimintaa tarjoavat seurakunnat ja järjestöt. Lapsille avoimet varhaiskasvatuspalvelut tarjoavat ohjattua toimintaa, johon kuu-

luvut leikki ja oppiminen sekä vuorovaikutustaitojen- ja sosiaalisten taitojen harjoittelu. Avoimet varhaiskasvatuspalvelut lisäävät lasten ja perheiden hyvinvointia. Ne ehkäisevät osaltaan ennalta perheiden ongelmia, koska palveluita käytettäessä vanhemmat saavat vertailupohjaa oman tilanteen tunnistamiseksi. Avointen palveluiden kautta voi saada helposti tietoa siitä, mistä hakea apua, jos perheen tilanne sitä vaatii. (Lastensuojelun käsikirja i.a.; Kariluoma 2013, 5.)

Avoim varhaiskasvatus täydentää kuntien päivähoitopalveluja. Se tukee lasten sosiaalista kehitystä ja auttaa kotona lapsiaan hoitavia vanhempia jaksamaan sekä tukee vanhemmuutta. Toiminta edistää lasten kotona hoitamista, täydentämällä kotihoidon valinneiden perheiden palveluja. Avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuodot mahdollistavat kotihoidossa oleville lapsille riittävän mahdollisuuden ryhmämuotoiseen varhaiskasvatustoimintaan, jossa lapsi voi leikkiä, osallistua ohjattuun toimintaan ja harjoitella yhdessä muiden lasten kanssa vuorovaikutustaitoja. (Peltonen 2007, 23.)

2.1 Avoin varhaiskasvatus Turussa

Turussa järjestetään erilaisia avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuotoja. Näitä ovat leikkipuistotoiminta, leikkikoulutoiminta ja perheryhmätoiminta. Turussa on tavoitteellisesti lisätty avoimen varhaiskasvatuksen palveluita tammi-kuusta 2012 alkaen. Avoimen varhaiskasvatuksen johtaminen kuuluvat päivähoitoyksiköille, joita johtaa 21 päiväkodinjohtajaa ja kolme perhepäivähoidon ohjaajaa. Päivähoitoyksiköiden kokonaisuuksiin kuuluvat avoimen varhaiskasvatuspalveluiden lisäksi päiväkoteja tai perhepäivähoitajia sekä kolmiperhepäivähoitajia. (Kariluoma 2013, 3-4.)

Turussa avoimen varhaiskasvatuspalveluiden tavoitteena on tarjota kotihoidossa oleville lapsille ja heidän perheilleen monipuolista varhaiskasvatusta yhdessä

muiden lasten ja vanhempien kanssa, sekä perheille kasvatuksellista tukea. Toiminnan sisällöissä voi olla erilaisia painotuksia muun muassa musiikkia, käden- taitoja, ympäristökasvatusta ja liikuntaa. Leikin osuus on keskeinen. Osallistumi- nen avoimeen varhaiskasvatustoimintaan ei vaikuta KELA:n maksamaan kotihoi- dontukeen. Turussa perheet voivat valita joko kunnan järjestämän tai palvelu- setelillä tuetun leikkikoulun tai kerhotoiminnan. Leikkikoulutoiminta, palvelusetelikerhot ja leikkipuistotoiminta ovat maksullisia. Maksuttomia ovat avoin päiväko- titoiminta, kerhot ja seurakunnan kanssa yhteisesti järjestettävä leikkikoulu. Tu- russa avoimessa varhaiskasvatustoiminnassa noudatetaan Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaa. (Kariluoma 2013, 5).

Avoim varhaiskasvatuspalvelu on Turussa laadukasta, tavoitteellista ja pedago- gista varhaiskasvatuspalvelua, jota ohjaa koulutettu henkilöstö. Leikkikoulutoi- mintaa ohjaa lastentarhanopettaja ja lastenhoitaja. Myös kasvatuskumppanuutta pidetään tärkeänä osana avoimen varhaiskasvatuksen palveluita. Turussa avoi- messa varhaiskasvatuksessa on oma kasvatuskeskustelulomake, jonka van- hemmat täyttävät lapsestaan toiminnan alkaessa. Leikkikouluissa varataan arjen keskustelujen lisäksi jokaiselle vanhemmalle lukukausittain mahdollisuus kes- kusteluun omasta lapsestaan kasvatushenkilökunnan kanssa. Turun avoimissa varhaiskasvatuspalveluissa pidetään tärkeänä lapsen oikeutta osallistua pedago- giseen ja tavoitteelliseen toimintaan, joka tukee lapsen ja hänen huoltajansa osal- lisuutta ja ennaltaehkäisee syrjäytymistä. Myös lasten ja heidän perheidensä on mahdollista saada tarvittaessa myös erityisvarhaiskasvatuksen tukea lapsen kas- vuun ja kehitykseen liittyvissä asioissa. (Kariluoma 2013, 13–14, 16.)

2.2 Ulkoiluleikkikoulu

Ulkoiluleikkikoulu on pääsääntöisesti aamupäivisin tapahtuvaa pedagogista toi- mintaa, jota ohjaa kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. Ulkoiluleikkikoulussa

yhdistyvät liikunta ja luonnossa toimiminen, ja toiminnan suunnittelussa huomioidaan lasten kehitystaso, toimintaympäristö ja vuodenaikojen vaihtelu. Ulkoiluleikkikoulussa liikutaan, leikitään, askarrellaan, lauletaan ja opetellaan tärkeitä ryhmässä toimimisen taitoja. Toiminta on suunniteltua ja tavoitteellista lapsen kasvua ja kehitystä tukevaa. Yhteistyö vanhempien kanssa on osa toimintaa. Ulkoiluleikkikoulutoiminta on suunniteltu ensisijaisesti kotihoidossa oleville 3-5-vuotiaille lapsille. Ulkoiluleikkikoulu toimii nimensä mukaisesti säällä kuin säällä ulkona. Ulkoiluleikkikouluryhmät ovat 14 lapsen ryhmiä, joita ohjaa lastentarhanopettaja ja lastenhoitaja. Toiminta on perheille maksullista, mutta osallistuminen toimintaan ei vaikuta KELA:n kotihoidontuen määrään. (Kariluoma 2013, 7.)

Turussa toimii kolme ulkoiluleikkikoulua sekä yksi urheiluleikkikoulu, joissa kaikissa toiminta järjestetään ulkona. Ulkoiluleikkikoulu tarjoaa laadukasta ja monipuolista varhaiskasvatusta 3-5-vuotiaille lapsille. Ulkoiluleikkikoulutoiminta edistää lapsen hyvinvointia, tukee lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista moniammatillisesti sekä lisää lapsen ja perheen osallisuutta kasvatuskumppanuuden avulla. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2013.) Ulkoiluleikkikoulu tekee verkostoyhteistyötä eri kunnallisten toimijoiden kanssa, esimerkiksi erityislasterhanopettajan, lastensuojelun ja sosiaalitoimen, terveydenhuollon sekä kolmannen sektorin, kuten seurakunnan kanssa.

Ulkoiluleikkikoulun toimintaa ohjaa Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. Toiminta suunnitellaan varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti ottaen huomioon lapselle ominaiset toiminnan tavat, sekä vuodenaajat. Leikkiminen, liikuminen, tutkiminen ovat lapselle ominaisia tapoja toimia ja ajatella. Nämä eri orientaatiot ovat vahvasti läsnä ulkoiluleikkikoulutoiminnassa. Lapsiryhmän keskeinen toiminta ja tapa oppia on leikki. Leikki on ulkoiluleikkikoulussa keskeisessä roolissa. Luonto kasvu ympäristönä antaa lapselle suotuisan kasvu- ja oppimisympäristön mahdollistaen lapselle merkitykselliset kokemukset.

Tutkimisen ja ihmettelyn kautta lapsi tyydyttää uteliaisuuttaan ja kokee osallisuutta ympärillään olevaan ympäristöön ja yhteisöön. Tutkiva ihmettely on lapselle syntymästä saakka luontaista. Tutkiessaan ympäristöään lapsi tyydyttää uteliaisuuttaan ja kokee osallisuutta ympärillään olevaan maailmaan ja yhteisöön. Lapsen oma kokemusmaailma sekä vuorovaikutus muiden lasten ja aikuisten sekä lähiympäristön kanssa toimivat eri-ikäisten lasten oman tutkimisen innoittajina. Lapsi saa kokemuksen, että hänen tutkiva ihmettelynsä, kysymyksensä, pohdintansa ja toimintansa on merkityksellistä. Yrityksen, erehdyksen ja oivalluksen kokemus ylläpitää ja vahvistaa lapsessa oppimisen iloa. Ulkoiluleikkikoulussa aikuisen tehtävänä on mahdollistaa lapsille monipuolisia, lasten omaa mielenkiintoa ylläpitäviä kokemuksia ja antaa aikaa tutkimiselle ja ihmettelylle. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 25.)

Liikunta, joka on yksi lapsen perustarpeista ravinnon ja levon lisäksi, toteutuu päivittäin ulkoiluleikkikoulussa pääsääntöisesti ulkona, mutta joskus myös sisällä liikuntasalissa. Liikkuessaan lapsi kokee iloa, ajattelee, ilmaisee ja oppii uutta. Liikunnallisen elämäntavan kehittyminen alkaa jo varhaislapsuudessa. Liikkuminen on lapselle luonnollinen tapa tutustua itseensä, toisiin ihmisiin ja ympäristöönsä. Lapsen tietoisuus omasta kehostaan ja sen hallinnasta luo pohjaa terveille itsetunnon. Liikkumisen ja leikin avulla harjaannutetaan lapsen fyysistä ja motorista kuntoa, liikehallintaa ja motorisia perustaitoja. Lapsen hienomotoriikka, kädentaidot sekä käden ja silmän yhteistyö kehittyvät arkipäivän toiminnoissa. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2013; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 22.)

Ulkoiluleikkikoulua käyvien lasten vanhempien kanssa käydään varhaiskasvatuskeskustelu kaksi kertaa vuodessa. Keskusteluissa otetaan huomioon vanhempien kasvatuskäsitteet ja asiantuntijuus omasta lapsestaan. Keskustelussa pohditaan ja arvioidaan lapsen kokemuksia, tämän hetken tarpeita ja tulevaisuuden näkymiä, keskustellaan lapsen mielenkiinnon kohteista ja vahvuuksista sekä tarvittaessa lapsen yksilöllisen tuen ja ohjauksen tarpeesta. Erityisesti kiinnite-

tään huomiota lapsen kehitystä vahvistaviin myönteisiin puoliin. Myös lapsen hyvinvointiin liittyvät huolen aiheet ja ongelmat tuodaan esille mahdollisimman konkreettisina ja niihin haetaan ratkaisua yhdessä. Kasvatuskeskustelun kuluessa kuva lapsen kehityksen ominaispiirteistä täydentyy, kun vanhemmat ja kasvatushenkilöstö saavat toinen toisiltaan tietoa lapsesta. Vanhemmat ja kasvatushenkilöstö sopivat lapsen parhaaksi tehtävästä yhteistyöstä ja toisiaan täydentävästä työnjaosta lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamisessa. Keskustelut kirjataan Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma-lomakkeelle. Lomake siirtyy vanhempien toiveesta yksiköiden sisällä ja esiopetukseen lapsen siirtyessä hoitopaikasta toiseen. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2013.)

3 VARHAISKASVATUKSEN PEDAGOGIIKKAA

Varhaiskasvatuksessa lapsen hoidolla on monta tehtävää. Ammattikasvattajalle hoito merkitsee pyrkimystä vastata kasvatuksellisin ja pedagogisin keinoin yhteiskunnan ja perheiden kohdistamiin odotuksiin (Niikko 2008, 69). Pedagogiikalla tarkoitetaan tapaa opettaa asioita kasvatuksellisesta näkökulmasta. Varhaiskasvatuksen pedagogiikka syntyy ja kehittyy laajemman kulttuurisen kontekstin osana ja sen muutosten mukana. Kulttuuriset muutokset heijastuvat varhaiskasvatuksen pedagogiikkaan. Pedagogiikan määrittelyt ovat siten aikaan sidottuja. Lapsuuden konstruktiot sekä käsitykset kasvatuksen päämääristä ja menetelmistä muuttuvat ja vaikuttavat tulkintoihin lapsista, lasten ja aikuisten suhteista sekä lasten oppimisesta, kasvusta ja kehityksestä. (Hännikäinen 2013, 7-13.)

Pedagogiikan katsotaan tarkoittavan kasvatuksen, opettamisen ja koulutuksen tutkimusta eli kasvatustiedettä, kasvatus- ja opetusoppia, erilaisia kasvatuskäytäntöihin perustuvia opetuksen suuntauksia, taitoa toimia erilaisilla kasvatus- ja opetusaloilla ja erilaisissa kasvatustyöympäristöissä sekä koulutusjärjestelmä- ja koulutuspoliittisia ratkaisuja. Pedagogiikka pitää myös sisällään ajatuksen opettamisen ja oppimisen vuorovaikutussuhteesta, jossa opettaja ja oppija ovat osapuolia. Varhaiskasvatuksessa pedagogiikan ja kasvatuksen käsitteitä käytetään tavallisimmin toistensa synonyymeinä. (Hännikäinen 2013, 32–33.)

Suomessa varhaiskasvatus nähdään kokonaisuutena, johon nivoutuu kolme ulottuvuutta: hoito, kasvatus ja opetus. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005,11) jätetään kuntien ja yksiköiden ja yksittäisten kasvattajien päätettäväksi, miten toteuttaa eri-ikäisten ja eri kehitysvaiheissa olevien lasten varhaiskasvatusta sekä se, miten ymmärtää hoito, kasvatus ja opetus pedagogisena toimintana.

Varhaiskasvatuksessa hoito ymmärretään usein fyysisenä hoitamisena, lapsen terveyden ja fyysisen kasvun edistämiseen liittyvänä huolenpitona ja huolehtimisena, perushoitona. Hoito on myös tunnepohjaista hoitamista – välittämistä. Kasvatus nähdään yhteiskunnan ja kulttuurin liittyvinä prosesseina, jotka auttavat lasta toteuttamaan itseään. Kasvattaja on lapsen tukena välittäen lapselle kulttuurisia arvoja siten, että lapsi oppii vaiheittain ottamaan vastuuta itsestään. Kasvatus tarjoaa lapselle kokemuksen, että hän on hyväksytty ja kunnioitettu ja vaikuttaa näin lapsen arvo- ja käyttäytymisjärjestelmän kehitykseen. Kasvatus antaa lapselle mahdollisuuden saada tietoa itsestään ja ympäristöstään sekä rakentaa suhdettaan ympäröivään maailmaan ja kommunikoida sen kanssa.

Opetus varhaiskasvatuksessa nähdään kasvattajan tietoiseksi ja systemaattiseksi ohjaukseksi, jossa muodostetaan pohja lasten omille toiminnoille, joiden kautta he rakentavat ja käyttävät tietoja ja taitoja. Näin lapset osallistuvat ja vaikuttavat aktiivisesti omaan oppimiseensa. Konkreettisia opetusmahdollisuuksien hyödyntämiskeinoja voivat olla neuvojen ja vihjeiden antaminen, lasten ilmaisujen toistaminen ja uudelleen sanoittaminen sekä mallittaminen. Vaikka hoito, kasvatus ja opetus voidaan teoreettisesti erottaa toisistaan, päivähoidon käytännön kasvatustoiminnassa ja lasten kokemuksissa se ei ole samalla tavalla irrotettavissa toisistaan. Riippumatta siitä onko kyseessä opetus, kasvatus vai hoito, kasvattaja toimii aina mallina ja esimerkkinä lapselle. Auttamalla lasta rakentamaan ja käyttämään tietoja ja taitoja, kasvattaja vaikuttaa myös lapsen arvoihin ja asenteisiin samalla kuin osoittaa lapselle huolenpitoaan. (Hännikäinen 2013, 32–37.)

Hyvällä hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudella voidaan edistää lapsen myönteistä minäkäsitystä, lapsen ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja sekä ajattelun kehittymistä. Lapsen päivään kuuluvat hoito- ja muut vuorovaikutustilanteet sekä arjen pienet työtehtävät, leikki ja muu lapselle ominainen toiminta ovat tärkeitä kasvun ja oppimisen tilanteita. Kasvattajat tuovat lapsen päivän eri vaiheisiin kasvatuksen ja opetuksen ulottuvuuden. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 15–16.)

Kasvatus on ihmisten toteuttamaa toimintaa, jossa pohjimmiltaan on kyse ihmiseksi kasvattamisesta (Nummenmaa 2006, 21). Tavoitteellinen kasvatus ja opetus merkitsevät kasvattajalle ja kasvattajayhteisölle erilaisten valintojen tekemistä. Kasvattajien tehtävänä on suunnitella toiminta ja olosuhteet, jossa näkyvät sekä lapsille ominaisin tapa toimia että sisällölliset orientaatiot. Näkemys hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta ohjaa kasvattajan toimintaa, ja kasvattaja tiedostaa lapsen kasvun ja oppimisen mahdollisuudet. Kasvattaja kannustaa lasta omatoimisuuteen niin, että lapsi kokee iloa osaamisestaan, saa kannustusta sekä tarvittaessa tarpeen mukaisen avun. Kasvattajat myös välittävät lapsille ympäristön avulla ja yhteisessä toiminnassa aiempien sukupolvien kokemuksia ja kulttuuriperintöä sekä eri tieteenalojen tuottamaa tietoa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 17.)

4 KASVATUSKUMPPANUUS AVOIMESSA VARHAISKASVATUKSESSA

Kasvatuskumppanuus varhaiskasvatuksessa tarkoittaa vanhempien ja kasvatushenkilökunnan välistä yhteistyötä. Päivähoidon henkilöstön tehtävänä on luoda edellytyksiä vanhempien kanssa tehtävälle yhteistyölle sekä tukea vanhemmuutta ja kodin kasvatustyötä. Kasvatuskumppanuudessa vanhemmat ja henkilökunta tukevat toisiaan lapsen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen liittyvissä asioissa. Tämä edellyttää keskinäistä luottamusta, tasavertaisuutta ja toistensa kunnioittamista. Kasvatuskumppanuudessa yhdistyvät lapselle kahden tärkeän tahon, vanhempien ja varhaiskasvatuksen kasvattajien tiedot ja kokemukset. Vanhempien ja kasvattajien tiedot lapsesta luovat yhdessä parhaat edellytykset lapsen hyvinvoinnin turvaamiselle. Perheiden ja päivähoidon kasvatuskumppanuus on kirjattu myös lakiin lasten päivähoidosta (19.1.1973/36). Lain mukaan päivähoidon yhtenä tehtävänä on perheiden kotikasvatuksen tukeminen. (Koivula 2004, 80–81; Kaskela & Kekkonen 2006, 17, 20; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31–32.)

Vanhemmilla on lastensa ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu sekä oman lapsensa tuntemus. Kasvatushenkilökunnalla on koulutuksensa antama ammatillinen tieto ja osaaminen sekä vastuu kasvatuskumppanuuden ja tasavertaisen yhteistyön edellytysten luomisesta. Vuorovaikutus ja yhteistyö ovat olennainen osa hyvää varhaiskasvatusta. Tieto ja asiantuntijuus kasvavat tiiviin vuorovaikutuksen ansiosta ja se turvaa lapsen hyvinvoinnin. (Koivula 2004, 83; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31–32.) Yhtenä keskeisenä yhteistyön tavoitteena on tunnistaa mahdollisimman varhain lapsen erityisen tuen tarve ja yhdessä vanhempien kanssa etsiä sopivat toimintatavat lapsen tukemiseksi. Tavoitteena on myös kunnioitukseen ja luottamukseen perustuvassa yhteistyössä sekä työntekijä, että vanhempi voivat ilmaista myös mahdollisen huolensa lapsesta. Kasvatuskumppanuudessa vanhemmat ja ammatti-ihmiset työskentelevät yhdessä yhdistäen erilaisia tietoja lapsesta. Molemmilla, sekä vanhemmilla että työntekijöillä on olennaista, mutta erilaista tietoa lapsesta. Kumppanuus perustuu

molemminpuoliseen kunnioitukseen ja vastuun jakamiseen. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17–19.)

Kasvatuskumppanuudessa on merkityksellistä, miten työntekijä välittää oman ammatillisen osaamisensa vanhemmille. Kumppanuuteen perustuvassa vuorovaikutuksessa kasvattaja jakaa lapsen liittyviä havaintoja, käsityksiä, tietoa, kokemuksia ja ymmärrystä perheille kunnioittavasti ja selkokielellisesti. Työntekijän tarkoituksena on asettua vanhemman rinnalle luodakseen vanhemmalle kokemuksen siitä, että henkilöstö toimii lasta koskevilla asioilla yhteisymmärryksessä vanhemman kanssa. Kasvatuskumppanuudessa henkilöstön ja vanhempien jatkuva vuoropuhelu avaa tilaa ottaa puheeksi niin tavanomaisia vastoin käymisiä kuin vakavampiakin ongelmia ja lapsen erityisen tuen tarpeita. Erityisesti luottamusta tarvitaan niiden tilanteiden varalle, kun työntekijän havainnot ja käsitykset lapsen tarpeista ja tilanteesta menevät ristiin vanhempien käsitysten kanssa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 20–21; Karila 2006, 92–94.)

Vanhempien osallisuutta oman lapsen varhaiskasvatuksessa on esitetty lisättäväksi. Konkreettisen osallistumisen ohella tavoitteena on vahvistaa vanhemman kokemuksellista osallisuutta, sitoutumista lapsensa elämään myös varhaiskasvatuksessa. Työntekijältä edellytetään aloitteellisuutta ja vastavuoroisuutta kutsuttaessa vanhempia osallisuuteen. Vanhempien osallisuuteen kannustamisen kannalta merkityksellistä on, millaista tietoa vanhempi lapsensa päivähoitopaikasta saa sekä miten perheisen ääni päivähoitossa kuuluu. Kasvatuskumppanuudessa etsitään ja luodaan molemminpuolisen tiedonvaihdon kulttuuria. Yhteisen, kaikille jaettavan varhaiskasvatustiedon vastapainoksi kumppanuudessa vahvistetaan perhe- ja lapsikohtaisen kokemuksellisen tiedon vaihtoa ja saantia. Vanhempi voi osallistua päivähoiton toimintaan olemalla mukana kasvatustilaisuuksissa, jotka ovatkin kasvatuskumppanuuden kehittymisen ja syventymisen keskeisiä tilanteita sekä vanhempainilloissa, tapahtumien järjestämisissä ja päivittäisissä lapsen tuonti- ja hakutilanteissa. Vanhempien osallisuudessa tärkeäksi nousee kokemuksellinen puoli. Kokemuksellinen osallisuus syntyy vastavuoroi-

sen tiedonvaihdon, merkityksellisten kohtaamisten ja tunnepohjaisen sitoutumisen kautta. Osallisuuden lähtökohtana voi pitää yhteisen kokemuksen ja tietämyksen vaihtoa ja jakamista. (Karila 2006, 95–96, 107; Kaskela & Kekkonen 2006, 25–27.)

Kasvatuskumppanuus nähdään Turun kaupungin ulkoiluleikkikoulutoiminnassa pääsääntöisesti samanlaisena kuin yleensäkin päivähoitossa. Kunnan järjestämä avointa varhaiskasvatusta määrittävät samat periaatteet ja varhaiskasvatussuunnitelma, kuin muutakin varhaiskasvatusta. Alila ja Portell (2008, 78) esittävät tutkimuksessaan, että vaikka varhaiskasvatussuunnitelma on tärkeä asiakirja toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja kehittämisessä, tulisi sen laatimisessa ottaa huomioon toiminnan erityispiirre. Avoimessa varhaiskasvatuksessa voi olla yleisestä varhaiskasvatuksesta poikkeavia piirteitä, kuten vaihtuvat lapsimäärät sekä vanhempien läsnäolo sekä toimintamuodot ja järjestäjät. Nämä asiat huomioon ottaen, voidaan ottaa kantaa siihen, minkälainen yhteistyö vanhempien kanssa on tarkoituksen mukaista avoimessa varhaiskasvatuksessa. Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa todetaan kasvatuskumppanuudessa olevan tärkeää, kun kasvatushenkilöstö toimii yhdessä vanhempien kanssa lapsen parhaaksi ja ottaa huomioon lapsen varhaiskasvatuksessa vanhempien asiantuntijuuden omasta lapsestaan. Sekä kun vanhemmat ja kasvatushenkilöstö sopivat varhaiskasvatuksen toteuttamisessa tehtävästä yhteistyöstä ja toisiaan täydentävästä työnjaosta huomioiden hoitomuodon ja yksikön ominaispiirteet ja painotukset. (Turun varhaiskasvatussuunnitelma 2013.)

Inkinen ja Vartia (2009, 70) ovat tutkineet kasvatuskumppanuuden toteutumista Keravan leikkikoulutoiminnassa. Tutkimuksessa nousi esiin, että kasvatuskumppanuuden toimivuutta määrittelevät pitkälti se, onko kumppanuudelle tilaa avoimen varhaiskasvatuksen puolelta; miten sisäiset ja ulkoiset työtavat tukevat kasvatuskumppanuuden mahdollistumista. Kiirettä saatetaan syyttää sekä tunnetta ajan riittämättömyydestä. Hyvän vuorovaikutuksen ehdoton edellytys on kuitenkin kiireen ja ajan hallinta. Tutkimuksessa kasvatuskumppanuus ei näyttäytynyt

vanhemmuuden ja kasvatuksen tukemisessa niin hyvin kuin mikä olisi mahdollista ja suotavaakin varhaiskasvatustoiminnassa. Tutkimukseen osallistuvat vanhemmat uskoivat leikkikoulutoiminnalla kuitenkin olevan mahdollisuuksia myös vanhemmuuden tukemiseen.

5 LASTEN SOSIAALISET SUHTEET

Suomessa päivähoidolle on asetettu tavoitteet lapsen sosiaalisen kehityksen tukemiseksi. Laissa lasten päivähoidosta (19.1.1973/36) todetaan, että ”Päivähoidon tavoitteena on tukea päivähoidossa olevien lasten koteja näiden kasvatus-tehtävässä ja yhdessä kotien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä”. Päivähoidossa on tärkeää tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet, lapsen kehitystä tukevaa toimintaa sekä lapsen lähtökohdat huomioon ottaen suotuisa kasvuympäristö. (Laki lapsen päivähoidosta 1973.)

Lapsen ensimmäinen ryhmä, johon hän kuuluu, on yleensä perhe. Myöhemmin lapsen elämään tulee lisää ryhmiä. Ensimmäinen uusi kodin ulkopuolinen ryhmä on usein päivähoitopaikka. Vanhempien asiantuntemus oman lapsen kehityksestä, tavoista ja persoonallisuudesta suuntaavat päätöksentekoa hoitopaikan valinnassa. Ennen suurperheet tarjosivat lapselle sosiaalisen kehitysympäristön, mutta nykyään lapsi viettää suuren osan varhaislapsuudestaan varhaiskasvatuksen päivähoidossa. Päivähoidon vastuu lapsen sosiaalistajana on suuri. Varhaiskasvatusympäristössä lapsi kokee fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten tekijöiden kokonaisuuden. Tässä hyvin suunnitellussa ympäristössä lapsi pääsee leikkimään, tutkimaan, liikkumaan, toimimaan ja ilmaisemaan itseään. Lapselle luonteavat tavat toimia vahvistavat hänen hyvinvointiaan ja itsetuntoaan sekä lisäävät lapsen osallistumismahdollisuuksia. (Huhtanen 2005, 8.)

Lapsi on päivähoidossa ryhmän jäsen, mikä mahdollistaa lapselle elämisen yhteydessä muihin lapsiin ja aikuisiin. Pelkästään oikeus sosiaaliseen vuorovaikutukseen ei riitä, vaan tarvitaan myös sosiaalisia valmiuksia ja taitoja, jotka kehittyvät osallistumisen ja kuulluksi tulemisen kautta. Vuorovaikutus ja kommunikointi ovat taitoja, jotka alkavat kehittyä hyvin varhain lapsuudessa. Vuorovaiku-

tuksessa lapsi oppii leikkimisen taidot, ystävyysuhteiden solmimisen ja ylläpidon, neuvottelutaidot ja kompromissien teon, pettymysten sietoa sekä itsensä arvostamista. Oppimiskokemusten kautta lapsi oppii sosiaalisen vuorovaikutuksen pelisäännöt. Sosiaalistuminen on sekä oppimis- että kehitystapahtuma, jossa myönteiset oppimiskokemukset ja lapsen näkemyksen arvostaminen kehittävät itsetuntoa ja ennaltaehkäisevät turvattomuutta. Avoin ja luottamusta herättävä ilmapiiri on sosiaalisen vuorovaikutuksen lähtökohta. (Huhtanen 2005, 8-10, 18–19.)

5.1 Lasten vertais- ja ystävyysuhteet

Sosiaalisten taitojen kehittyminen vuorovaikutuksessa muiden lasten kanssa on pienten lasten elämässä keskeisellä sijalla. Oppiminen ja yhdessä toimiminen ovat isossa osassa lasten sosiaalisen identiteetin rakentumista. Leikkiminen, jakaminen, toisten kanssa toimeen tuleminen, yhteistyössä toimiminen ja kilpailu ovat tärkeitä asioita lasten vertaissuhteissa. Ryhmässä lapset rakentavat lapsena olemistaan, suhdetta vertaisiinsa sekä aikuisiin. Lapset oppivat toinen toisiltaan spontaanisti yhteisen toiminnan kautta sekä saavat kokemuksia yhteisöön kuulumisesta. Myös yhteisten sääntöjen laatiminen ja niistä kiinni pitäminen toimivat tärkeinä yhteisöön kuulumisen vahvistajana. Osallisuus ja osallistuminen ovat keskeisessä osassa puhuttaessa lasten yhteisöistä. Osallistuminen voidaan nähdä monella eri tavalla. Lasten osallistumisella viitataan usein lasten toimijuuteen ja toimintaan. Kyse on myös lasten arvostamisesta ja kunnioittavasta kohtelusta, mikä tarkoittaa lapsen oikeutta ilmaista omia tunteitaan, lapsen kuuntelemista ja lapsen äänen kuulemista. (Koivula 2010, 26–27.)

Vuorovaikutuksessa lapset voivat vapaasti ilmaista omia mieltymyksiään, kun he valitsevat leikkikavereitaan. Lapset luovat ratkaisuja erilaisiin tilanteisiin ja säätelevät näin toinen toistensa toimintaa sekä jakavat keskenään oppimiaan asioita. Vuorovaikutus asettaa lapset uusiin tilanteisiin, joihin heidän tulee löytää ratkaisu

ja tämä puolestaan mahdollistaa uusien kognitiivisten ja sosiaalisten taitojen kehittymisen. Myös ei kielelliset vuorovaikutustilanteet ovat tärkeitä piirteitä lasten vuorovaikutuksessa. Kasvojen ilmeet, kehonliikkeet ja fyysinen läheisyys ovat merkittäviä kommunikatiivisia piirteitä. Vertaisilla on lapsille suuri merkitys oppimisen edistäjänä. Lapset oppivat toisiltaan seuraamalla, katsomalla ja jäljittelemällä toisten toimintaa. (Koivula 2010, 28.)

Usein lapset joutuvat haasteen eteen; miten saada uusia ystäviä ja tulla toimeen toisten kanssa (Koivula 2010, 30). Keltikangas-Järvinen (2010) toteaa, että sosiaalisuus tarkoittaa synnynnäistä temperamenttipiirrettä, kun taas sosiaaliset taidot puolestaan tarkoittavat ihmisen kykyä tulla toimeen toisten ihmisten kanssa. Joillekin lapsille tuottaa vaikeuksia ystävyysuhteiden luominen ja ylläpitäminen. Jos lapsi on oppinut joitakin sosiaalisia taitoja, on ystävyysuhteiden luominen helpompaa. Solmitut ystävyysuhteet lisäävät lapsen sosiaalisten taitojen kehitystä. Lapset omaksuvat vähitellen ystävydessä tarvittavia sosiaalisia taitoja, joita he harjoittelevat ja kehittävät yhdessä vuorovaikutuksessa. Ystävyysuhteilla on vaikutusta lapsen onnellisuuteen. (Koivula 2010, 32.)

5.2 Leikin merkitys lapsen kasvussa sosiaalisuuteen

Leikki on yksi niistä toiminnan muodoista, joilla lapset rakentavat omaa identiteettiään ja paikkaansa yhteisössä. Leikeistä muodostuu monimutkainen erilaisten merkitysten yhdistelmä, jossa ei jaeta vain leikkimisen tuottamaa riemua, vaan myös työstetään ryhmäläisten suhteita toisiinsa ja luodaan ryhmän omaa vertaiskulttuuria. Leikki voidaan määritellä yhtenä lasten vuorovaikutuksen tavoista. Leikkiessään lapset ovat usein vapaita aikuisten säännöistä ja silloin he voivat toimia ilman aikuisten jatkuvaa ohjeistusta, vaikkakin toiminnassa heijastuvat aikuisten esikuvat ja aikuisten työtoimet, joiden nojalla lapsi suunnittelee omaa toimintaansa. Leikkien kautta lapset määrittelevät osallistujien keskinäisiä sosiaalisia suhteita ja arkipäivän sosiaalista järjestystä. (Vuorisalo 2009, 156–157, 159;

Helenius & Korhonen 2005, 21.) Leikki edistää myös monin tavoin niitä valmiuksia, joita myöhemmin tarvitaan myös kouluoppimisessa (Kronqvist 2011, 21).

Lapsille leikki on tärkeä vuorovaikutustilanne, jossa leikkurooleista sopiessa määrittellään myös laajemmin lasten sosiaalisia asemia ryhmässä. Leikkiin sisältyvällä roolijaolla on vaikutuksia yhteisössä myös leikin ulkopuolella. Taitavat leikkijät ottavat leikeissä itselleen merkittävimmät roolit, kun taas vähemmän taitaville jää helposti vain sivurooleja. Leikkiä pidetään helposti tuottamattomana hauskanpiona, mutta leikkijöille itselleen se on vaativaa ja tuottaa paljon sellaisia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä kokemuksia, mitä muilla tavoin olisi mahdoton saavuttaa. Lapselle muotoutuu usein ryhmässä tietynlainen asema ja rooli leikkijänä. (Vuorisalo 2009, 159–160; Helenius & Korhonen 2005, 22.)

Lapsuus on sosiaaliseen pätevyyteen kasvamista sekä keskeistä aikaa vuorovaikutustaitojen oppimiseen. Lasten on tiedon prosessoinnin lisäksi opittava ”lukemaan” sosiaalisia tilanteita. Sosiaalinen kyvyttömyys voi ilmetä eristäytymisenä sekä erilaisina sosiaalisina ongelmina, kuten murjottamisena, omiin oloihin vetäytymisenä, asioiden salailuna, surullisuutena ja liiallisena riippuvuutena. Lapsen sosiaalinen kyvyttömyys voi näkyä tottelemattomuutena, valehtelemisena, kiusaamisena tai toisten tavaroiden rikkomisena, jotka johtavat usein lapsen sulkemiseen pois leikistä. (Huhtanen 2005, 13.)

Leikki on luonteeltaan sosiaalista toimintaa ja se on lapselle hyvä keino harjoittaa ja kehittää sosiaalisia taitoja. Leikki tuottaa lasten välille yhteenkuuluvuuden tunnetta ja sitoutumista ja niiden syntyessä lapsi saa kokemuksen myös välittämisestä ja ystävyydestä. Vaikka leikki on lapsen omaa toimintaa, on aikuisella suuri merkitys leikin edellytysten ja olosuhteisen varmistajana. Erityisesti silloin, jos lapsi ei pääse mukaan leikkiin tarvitaan kasvattajan apua. (Helenius & Korhonen 2005, 22.) On tärkeää että aikuinen, joka ohjaa, valvoo ja havainnoi leikkiä, tiedostaa, että leikki voi toteutua monin tavoin ja leikkijöillä voi olla leikilleen erilaisia tavoitteita. Kun paikalla on ryhmä lapsia, leikki on vuorovaikutusprosessi, jossa

mukana oleminen ja johon liittyminen ovat enemmän kuin vain yhdessä tekemistä. Näissä prosesseissa aikuisella on tärkeä rooli olla tekemässä yhdessä lasten kanssa sitä työtä, jota lasten välisten toimivien vuorovaikutussuhteiden luominen edellyttää. (Vuorisalo 2009, 180–181.)

Ojala (2012, 42) on tutkimuksessaan selvittänyt lasten sosiaalisten taitojen kehittymistä päiväkodissa leikin kautta, ja toteaa, että lapsen sosiaalisten taitojen kehitykseen voi aikuinen vaikuttaa leikki-tilanteiden ohjaamisella. Ohjattujen leikki-tilanteiden aikana aikuinen pystyy kontrolloimaan lasten leikin etenemistä helpommin, kuin seuraamalla sivusta lasten vapaata leikkiä. Leikkiessään lapsi ei ole tietoinen siitä, miten voisi kehittää sosiaalisia taitojaan. Näissä tilanteissa aikuisen ammattitaito auttaa sosiaalisten taitojen kehittymisessä. Lapset tarvitsevat paljon vapaata leikkiä, jolloin he saavat itse muodostaa leikki-tilanteita ja vuorovaikutussuhteita.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Tutkimuksen tarkoitus ja metodiset perusteet

Tutkimuksen tarkoituksena on kerätä ulkoiluleikkikoulua käyvien lasten vanhempien kokemuksia toiminnasta sekä kehittämisajatuksia, joita voidaan käyttää Turun kaupungin ulkoiluleikkikoulujen toiminnan kehittämisessä. Tutkimuksella pyrittiin saavuttamaan arvokasta, avoimen varhaiskasvatuksen ulkoiluleikkikoulu-toimintaan osallistuvien lasten vanhempien kokemuksiin perustuvaa tietoa, jota varhaiskasvatuksen ammattilaiset voivat hyödyntää toiminnan kehittämisessä.

Tutkimuskysymykset ovat:

- 1) Ulkoiluleikkikouluun hakeutumisen syyt
- 2) Minkälaisia kokemuksia vanhemmilla on ulkoiluleikkikoulutoiminnasta
- 3) Miten vanhemmat haluaisivat kehittää toimintaa

Tutkimuksen suunnittelussa on tärkeää pohtia käytettäviä metodeja. Valittujen metodien tulee määräytyä tutkimustehtävien ja –ongelmien mukaan ja ne tulee olla perusteltuja tutkimuksen kannalta. Metodien tulee olla sopusoinnussa tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen kanssa. Metodi koostuu niistä käytännöistä, joiden avulla tutkija tuottaa havaintoja, sekä säännöistä joiden mukaan havaintoja muokataan ja tulkitaan. Oleellista on tutkijan tapa käyttää valitsemiaan metodeja. Tutkijan on valittava ja sovellettava käytettävissä olevia menetelmiä siten, että tutkimuksen kannalta olennaiset asiat tulevat selville. (Alasuutari 2011, 82–83.)

Opinnäytetyöni on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Lähestymistavaksi olen valinnut kvalitatiivisen menetelmän, koska sen avulla pystyn tutkimaan kohdetta kokonaisvaltaisesti ja löytämään aiheeseen liittyviä tosiasioita. Lähtökohtana laadullisessa tutkimuksessa on todellisen elämän ja tutkimuskohteen kuvaaminen.

Laadullisessa tutkimuksessa aineisto kootaan luonnollisissa, todellisissa tilanteissa ja tiedonkeruutavassa suositaan keskustelua. Keskustelut tutkittavan kanssa sekä tutkijan omat havainnot ovat tärkeässä roolissa. Tutkittavan ääni ja näkökulma ovat tärkeässä asemassa. Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on aineiston monitahoinen tarkastelu. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 161, 164.)

Tutkimukseni kohdistuu avoimen varhaiskasvatuksen ulkoiluleikkikoulutoimintaan osallistuvien lasten vanhempien kokemuksiin toiminnasta. Laadullisessa tutkimuksessa kiinnostuksen kohteena on yleensä jonkin yksittäisen kohteen tai ryhmän toiminta, jota pyritään ymmärtämään ilmiönä. Tärkeää on, että käsiteltävä aineisto muodostaa kokonaisuuden. (Metsämuuronen 2008, 16–17.)

6.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimuksen tavoitteena on saada tietoa vanhempien kokemuksista ulkoiluleikkikoulutoiminnasta ja siksi valitsin aineistonkeruumenetelmäksi haastattelun. Se sopii menetelmänä hyvin kvalitatiiviseen tutkimukseen, koska se antaa joustavuutta aineistoa kerätessä. Haastattelussa haastattelijalla on mahdollisuus toistaa kysymys, esittää tarkentavia kysymyksiä tai oikaista väärinkäsityksiä. Haastattelussa ollaan suorassa vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa, joten tämä tilanne antaa mahdollisuuden suunnata tiedonhankintaa itse tilanteessa. Samalla on mahdollista saada esiin vastausten taustalla olevia motiiveja. Haastattelussa haastateltava voi tuoda ajatuksiaan vapaasti esiin, joista voi nousta tutkimuksen kannalta aivan uusia näkökulmia. (Hirsjärvi ym. 2009, 73, 204–205; Tuomi & Sarajärvi 2013, 72–77.)

Haastattelu tiedonkeruun menetelmänä voi sisältää myös ongelmakohtia. Haastattelutilanne vaatii aikaa ja haastattelujen purku on työlästä. Myös haastatteluti-

lanteeseen voi sisältyä haasteita. Haastateltavan vastauksiin liittyy aina haastateltavan oma näkemys, mitä asialla tarkoitetaan ja mitä kysymyksellä halutaan saada selville. Haastateltavalla on taipumus antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia, mikä voi tarkoittaa että haastateltava puhuisi jossakin muussa tilanteessa toisin. Tämä voi vaikuttaa heikentävästi tutkimuksen tuloksiin. Tutkijan onkin muistettava vastauksia tulkittaessa niiden konteksti- ja tilannesidonnaisuus. (Alasuutari 2011, 142–144; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 205.)

Tutkimushaastattelun lajiksi valitsin teemahaastattelun eli puolistrukturoidun haastattelun. Teemahaastattelu sopii menetelmäksi kun halutaan selvittää ihmisten kokemuksia. Haastattelussa edetään tiettyjen keskeisten etukäteen valittujen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten varassa. Teemahaastattelussa on tyypillistä, että haastattelun aihepiirit ovat eli teema-alueet ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat. Keskeistä on, että haastattelu etenee teemojen varassa tuoden tutkittavien äänen kuuluviin. (Hirsjärvi ym. 2009, 204–209; Hirsjärvi & Hurme 2010, 41–48, Metsämuuronen 2008, 41.) Tutkimusote on induktiivinen eli aineistolähtöinen, kuten laadulliselle tutkimukselle on ominaista (Hirsjärvi ym. 2009, 266–267).

Haastattelun teemat selkiytyivät keskusteluissa Turun kaupungin avoimen varhaiskasvatuksen päällikön Virpi Kariluoman sekä Moision päivähoitoyksikön johtajan Sirpa Sipilän kanssa. Kariluoma ja Sipilä esittivät omasta näkökulmastaan kommentteja tutkimuskysymyksiksi sekä kysyivät myös minun mielipidettäni. Näiden keskustelujen pohjalta laadin tutkimuskysymykset ja niiden pohjalta valitsin haastattelun teemat. Teemahaastattelun teemojen avulla pystyin rajaamaan käsiteltäviä aihealueita tutkimustehtävien kannalta tarkoituksenmukaisiin kokonaisuuksiin. Teemat toimivat myös tukena, jonka avulla on helppo edetä haastattelussa sekä seurata, että kaikki tutkimustehtävän kannalta olennainen tieto saavutetaan. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 34–36.) Haastattelun aikana käytiin läpi kaikki teemat, vaikka niiden järjestys ja käsiteltävän teeman laajuus vaihtelivat haastattelujen välillä, mikä on teemahaastattelulle tyypillistä (Hirsjärvi ym. 2010, 208).

Olin miettinyt etukäteen haastatteluteemoihin liittyviä tarkentavia kysymyksiä, jos haastattelutilanne ei etenisi luontevana keskusteluna.

6.3 Tutkimuksen kohderyhmä ja aineiston keruu

Tutkimuksen kohdistuminen Moision päivähoitoyksikön ulkoiluleikkikouluun valikoitui sen takia, että olin itse töissä Moision ulkoiluleikkikoulussa suunnitellessani opinnäytetyöni aihetta. Kiinnostuksellani ryhmän toimintaan ja sen kehittämistä kohtaan oli tärkeä rooli opinnäytetyöni rajaamisessa. Myös Turun kaupungin varhaiskasvatuksen päällikkö Kariluoma oli sitä mieltä, että tutkimus olisi hyvä tehdä vain yhden ulkoiluleikkikoulun osalta. Opinnäytetyön tuloksia voitaisiin käyttää myös muiden Turun kaupungin ulkoiluleikkikoulujen kehittämisessä.

Tutkimuksen aineisto kerättiin haastattelemalla viittä ulkoiluleikkikoulua käyvää lapsen vanhempaa. Kaikki lapset olivat haastatteluhetkellä käyneet ulkoiluleikkikoulua vähintään yhden lukukauden. Haastatteluihin osallistui viisi vanhempaa, joiden kuusi lasta kävi ulkoiluleikkikoulua. Haastateltavien joukko valikoitui haastateltavien vapaaehtoisella ilmoittautumisella. Etukäteen suunnittelin haastateltavien määrän olevan neljästä kuuteen, joten viiden vanhemman haastattelulla ajattelin saavani tarpeeksi kattavan kuvan. Haastatteluja tehdessäni huomasin, että sain riittävästi aineistoa haastateltavilta ja sain vastauksia selvittämiini tutkimuskysymyksiini.

Jaoin vanhemmille tiedotteen (Liite 1), jossa kerroin tutkimuksesta ja siihen liittyvästä haastattelusta. Pyysin palauttamaan lomakkeen, ja kertomaan siinä halukkuutensa tai haluttomuutensa osallistua opinnäytetyöhöni. Vanhemmilla oli myös mahdollisuus kysyä lisätietoja henkilökohtaisesti. Kaiken kaikkiaan tammikuulle osuneiden haastattelujen aikaan ulkoiluleikkikoulua kävi kymmenen lasta yhdeksästä perheestä. Sain suostumuksen haastatteluun kuudelta perheeltä, joista

yksi vanhempi perui myöhemmin osallistumisensa, koska lapsi lopetti ulkoiluleikkikoulun.

Tutkimushaastattelut tehtiin Moision koululla, josta ulkoiluleikkikoulu aamuisin aloittaa toiminnan. Tämä mahdollisti sen, että vanhemmat pystyivät jättämään lapsen ulkoiluleikkikouluun ja tulemaan sen jälkeen haastatteluun. Nauhoitin haastattelut, jotta pystyin hyvin keskittymään haastatteluun. Nauhoittaminen helpottaa aineiston käsittelyä ja antaa mahdollisuuden olla tekemättä muistiinpanoja. Osa haastatteluista tehtiin Moision päivähoitoyksikön tiloissa iltapäiväaikaan, jos se sopi perheelle paremmin. Päivähoitoyksikön johtajilla sekä henkilökunnalla ei kuitenkaan ole tietoa siitä, ketkä tutkimukseen ovat osallistuneet.

Tarkoituksena oli luoda rauhallinen haastattelutilanne, mikä mahdollistaisi haastateltavan keskittymisen haastattelutilanteeseen. Jokaisessa haastattelussa tämä ei kuitenkaan toteutunut, koska jollakin vanhemmalla oli lapsi mukana haastattelussa, joka vei keskittymistä pois haastattelusta. En halunnut kuitenkaan rajata lapsia pois haastatteluista, koska se olisi hankaloittanut vanhempien osallistumista haastatteluihin.

Haastattelujen aluksi kerroin vielä haastateltavalle tutkimuksen tarkoituksen ja haastattelussa läpi käytävät teemat. Kerroin haastateltaville vielä nauhoittavani haastattelut ja sekä sen, että nauhoituksia ei tulla käyttämään muuhun kuin tutkimukseni toteuttamiseen, jonka jälkeen ne tuhotaan. Haastattelut kestivät puolesta tunnista tuntiin.

6.4 Aineiston analyysi

Laadullisen tutkimuksen aineiston analyysin tarkoituksena on tuoda aineistoon selkeyttä ja auttaa jäsentämään sitä. Analyysin tarkoituksena on pyrkiä järjestä-

mään aineisto selkeään ja tiiviiseen muotoon kadottamatta sen sisältämää informaatiota. Tutkimusaineiston analyysi toteutettiin aineistolähtöisenä sisällönanalyysinä. Aineistolähtöisessä analyysissä pyritään luomaan tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 95.)

Tutkimuksen aineisto oli haastattelut, jotka litteroin, eli kirjoitin tekstin auki sanasta sanaan. Litterointi lienee tavallisempaa kuin päätelmien tekeminen suoraan tallenteista (Hirsjärvi & Hurme 2008, 138). Haastattelut pidettiin yhden viikon aikana, joten litteroinnin aloitin vasta kaikkien haastattelujen jälkeen. Aloitin teemahaastattelun mukaisen teemoittelun alleviivaamalla eri teemoihin liittyvät asiat omilla väreillä. Teemat (liite 2) olivat; perusteet valinnalle, kokemukset toiminnasta ja kehittämisajatukset. Lähdin etsimään aineistosta ilmauksia, jotka tuovat vastauksia tutkimuskysymyksiin. Tämän jälkeen pelkistin vastauksia ja jaoin niitä eri haastatteluteemojen alle. Teemoittelu oli itsestään selvä valinta, koska teemat olivat jo valikoituneet teemahaastattelun perusteella. Hankaluuksia tuotti se, että sama asia eri yhteyksissä voisi liittyä useampaan teemaan.

Teemojen alta keräsin eri asiayhteyteen liittyviä luokkia. Esimerkiksi ”toimintaan hakeutumisen syytä” – teeman alle kokosin siihen liittyviä yksinkertaistettuja ilmaisuja. Nämä luokat nimesin aihetta käsittelevän asian mukaan esimerkiksi ”toiminnan kesto” ”kaverisuhteet” ”ohjattu toiminta”. Ryhmittelin vastauksia niin, että ne muodostivat tutkimustehtävän kannalta tarkoituksenmukaisia kokonaisuuksia.

6.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimusprosessissa ja tutkimusta tehdessä on tärkeää arvioida sen luotettavuutta sekä eettisyyttä. Raportoinnin tulee olla selkeää ja tuoda esiin mahdollisimman tarkasti käytettävät menetelmät sekä mahdolliset tutkimuksessa esiintyvät puutteet. Lähdemateriaaliin tulee olla valittu kriittisesti tutkimuksen tarkoituk-

seen vastaavista lähteistä. Tutkimustuloksia yleistettäessä tulee käyttää harkintaa ja olla kriittinen tulkintojen suhteen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 26–27.)

Tutkimuseettisten periaatteiden tunteminen ja niiden mukaan toimiminen on jokaisen tutkijan omalla vastuulla. Tutkimuksen tekoon liittyy monia eettisiä kysymyksiä, jotka tutkijan on otettava huomioon. Eettisesti hyvä tutkimus edellyttää, että tutkimuksenteossa noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Ihmisten kunnioittaminen, tasa-arvoinen vuorovaikutus ja oikeudenmukaisuuden korostaminen ovat tutkimus- ja kehittämistoiminnan eettisten ratkaisujen tavoitteena. Tutkimusprosessissa eettisyys tarkoittaa sitä tapaa, jolla työn tekijä suhtautuu työhönsä, ongelmiin ja niihin henkilöihin, joiden kanssa tutkimusta tehdään. Eettisyys näkyy myös kriittisenä asenteena vallitsevia käytäntöjä ja tarjottuja tietoja kohtaan. Tutkimustyöltä edellytetään läpinäkyvyyttä ja rehellisyyttä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 23–27.)

Tutkimusta suunniteltaessa pohdin kuinka monta haastateltavaa olisi tarpeeksi kattava antamaan vastauksia tutkimuskysymyksilleni. Myös vanhempien suostuminen haastatteluun mietitytti, koska olin itse ollut ryhmässä töissä. Ajattelin, jos vanhemmat arastelevat kertoa rehellisiä mielipiteitä entiselle työntekijälle. Kuitenkin vapaaehtoisia haastateltavia löytyi juuri sopiva määrä, eivätkä vanhemmat arastelleet kertoa mielipiteitään suoraan. Tutkimuksen kannalta koen, että sillä on ollut positiivisia vaikutuksia, että olen työskennellyt ulkoiluleikkikouluryhmässä, jotta voin sanoa olevani perehtynyt toimintaan ja sen sisältöön. Tutkimukseen osallistuneiden vanhempien lapset olivat osallistuneet toimintaa vähintään yhden lukukauden ajan, osa lapsista jo puolentoista vuoden ajan, jolloin vanhemmillä oli kokemusta toiminnasta pidemmältä ajanjaksolta.

Tutkimukseni ei kuvaa yleisesti ulkoiluleikkikoulujen toimintaa ja vaikuttavuutta, mutta antaa todennäköisen kuvan vanhempien kokemuksista Turun kaupungin ulkoiluleikkikoulutoiminnasta tänä tietynä aikana. Saman tutkimuksen tekeminen

samalla menetelmässä voisi antaa erilaisen kuvan jossakin toisessa kaupungissa, koska henkilökunta, toimintaympäristö sekä toimintatavat ovat erilaisia. Tutkimus antaa luotettavan tuloksen tietyn ajanjakson toiminnasta, sen hetkisten käyttäjien kuvaamana.

7 VANHEMPIEN KOKEMUKSET ULKOILULEIKKIKOULUTOIMINNASTA

Opinnäytetyön tarkoituksena oli haastatella ulkoiluleikkikoulua käyvien lasten vanhempia selvittää, miksi vanhemmat ovat valinneet lapsilleen ulkoiluleikkikoulutoiminnan sekä vanhempien kokemuksia ja kehittämisajatuksia toiminnasta. Haastatteluihin osallistui viisi vanhempaa, joilla oli yhteensä kuusi lasta ulkoiluleikkikoulussa. Kursivoidut kohdat tekstissä ovat suoria lainauksia vanhempien haastatteluista. Jos haastatteluissa on mainittu nimiä, ne on korvattu tässä raportissa X-merkillä.

7.1 Toimintaan hakeutumisen syitä

Ulkoiluleikkikoulua käyvien lasten vanhempien haastatteluista selvisi, että keskeisimmät toimintaan hakeutumisen syyt olivat saada lapsille ohjattua toimintaa ja ikätasoista seuraa. Myös ulkoiluleikkikoulutoiminnan sijainti ja ajankohta olivat tärkeitä asioita valittaessa toimintaa. Myös lasten liikkuminen ja ulkoilu katsottiin tärkeäksi. Toisaalta haastatteluissa tuli ilmi, että vain yksi vanhempi haastatteluista tiesi toimintaan hakiessaan ulkoiluleikkikoulutoiminnasta. Muiden vanhempien kohdalla he olivat hakeneet ensisijaisesti lapselleen paikkaa päiväkodista tai avoimen varhaiskasvatuksen puistotoiminnasta. Hakiessaan päiväkotipaikkaa lapselleen, he olivat vasta saaneet tiedon ulkoiluleikkikoulutoiminnasta asuinalueellaan. Ulkoiluleikkikoulutoiminta on tarkoitettu 3-5-vuotiaille, pääasiassa kotihoidossa oleville lapsille. Suurimmassa osassa haastateltujen perheitä toinen vanhempi oli hoitovapaalla perheessä olevan pienemmän sisaruksen vuoksi.

7.1.1 Ikätasoinen seura

Kaikki haastatellut vanhemmat olivat sitä mieltä, että heidän lapsensa kaipaavat toisten, ikätasoistensa lasten seuraa. Osa lapsista oli ollut aikaisemmin, ennen pienemmän sisaruksen syntymää päiväkotihoidossa, joten vanhemmat pitivät tärkeänä, että lapsilla säilyy kontakti ikätovereihin sekä muihin kasvattajiin kotihoidossa.

Kyllä mä sillai ajattelin, et on lapselle hyväksi että saa niitä kaveri-kontakteja.

Halusin, että hän saa kavereita ja pääsee leikkimään kavereiden kanssa.

Vanhempien haastatteluissa nousi esiin myös lasten sosiaalisuus ja muidenkin kasvattajien kuin vain vanhempien, tärkeys. Keltikangas-Järvinen (2012, 7) toteaa, että sosiaalinen kehitys ja sosiaaliset taidot saavat perustansa lapsen varhaisista kokemuksista. Ihmisen sosiaaliset taidot ovat opittuja, ja oppimisprosessi on jokaisena ikäkautena erilainen. Sosiaalisten taitojen oppiminen on pitkä prosessi, joka lähtee liikkeelle lapsen ja tämän hoitajan välille syntyvästä kiintymyssuhteesta. Kiintymyssuhteen seurauksena syntyy luottamus ihmisiin ja luottamuksen seurauksena myöhempi kyky toimia yhdessä.

Sosiaalinen puoli on tärkeää, kaverit ja ikäinen seura.

Saisi leikkikavereita ja tutustuisi alueen lapsiin. Kun ton ikäinen sit jo tarvii ja kaipaa leikkiseuraa.

Ajattelin, että saavat kavereita ja seuraa ja näkevät sen ettei äidin tarvitse aina olla paikalla.

7.1.2 Ohjattu toiminta

Ohjattu toiminta nousi vanhempien kokemuksissa tärkeäksi kriteeriksi toimintaan hakeutuessa. Osa lapsista oli käynyt aikaisemmin päiväkotia ja jäänyt kotihoitoon pienemmän sisaruksen syntymän jälkeen. Vanhemmille oli tärkeää, että lapsi saisi edelleen kontakteja muihinkin kasvattajiin sekä ohjattua toimintaa ammattilaisten vetämänä.

Tuntuu, että ton ikäinen jo sellasta, että on toimintaa, niin kuin ohjattua. Että vähän oppii, se on tärkeä asia, että pääsee harjoittelemaan sellaisia asioita.

Verrattuna puistotoimintaan, halusin jotain ohjattua toimintaa, ettei ole vaan sitä ulkoilua, vaan myös sitä ohjattua toimintaa.

Ohjattu toiminta oli se tärkein.

Niin onhan se nyt ihan eri asia, että toinen saa olla kavereitten kanssa ja saa ohjattua toimintaa ja ulkoilua.

7.1.3 Toiminnan sijainti ja kesto ja ajankohta

Vanhemmat kertoivat yhdeksi tärkeäksi kriteeriksi toimintaan hakeutumiselle ulkoiluleikkikoulun sijainnin sekä toiminnan ajankohdan ja keston. Usealla vanhemmalla ei ollut autoa käytettävissä lapsen kuljettamiseen, joten oli tärkeää, että ulkoiluleikkikoulu sijaitsee asuinalueella. Myös se oli vanhempien mielestä tärkeää, että lapsi tutustuu oman asuinalueensa lapsiin.

Sijainti on hyvä, koska asutaan siinä lähellä.

Jos ois ollut jossain kauempana, niin en varmasti olisi vienyt.

Sijainti on tärkeä, me asutaan tässä lähellä ja oon tykännyt tosi paljon, kun ei ole autoa käytettävissä.

Kauas olisi hankala kulkea, kun ei ole toista autoa, olisi kiva, että saisi tähän lähelle ja sitten ei tarvitsisi olla koko päivää, vaan saisi leikkikavereita ja tutustuisi alueen lapsiin.

Se sijainti, että on kävelymatkan päässä kotoa ja just et ei tarvitse matkustaa minnekään.

Haastatteluissa ilmeni, että myös ulkoiluleikkikoulun kesto ja ajankohta olivat merkittäviä asioita hakeutumiselle mukaan toimintaan. Vanhemmat olivat sitä mieltä, että on hyvä, että toiminta on joka päivä kolmen tunnin ajan. Useassa perheessä oli pienempi sisarus, jonka kanssa toinen vanhempi oli kotona. Vanhemmat kokivat tärkeäksi päivärytmin sekä ulkoilun ja liikunnan, joita ulkoiluleikkikoulussa oleva lapsi saa osakseen, vaikka vanhempi ei voisi osallistua ulkoiluun esimerkiksi pienen vauvan takia. Vanhemmat kokivat, että kolme tuntia on sopiva aika, koska ulkona oleminen on lapselle rasittavampaa, kuin sisätiloissa oleminen.

Kolme tuntia on hyvä, eikä enempää tarvitsisikaan olla.

Kolmen tunnin jälkeen maistuu hyvin ruoka ja uni. Et ei se ainakaan pidempi voi olla.

Kolme tuntia on ihan hyvä aika. Siinä ehtii just hoitamaan jotain asioita ja sit mä ajattelen, että se ei ole liian pitkä aika lapselle, mutta antaa hienon startin päivään, että on oikeasti kolme tuntia ulkona ja saa sitä liikuntaa.

Aamupäiväajankohtaan oltiin todella tyytyväisiä, koska se on aika, jolloin yleensä muutoinkin ulkoiltaisiin. Aikaa jää päivässä vielä paljon muuhunkin, kun ulkoiluleikkikoulu on päättynyt puolen päivän aikaan. Vanhemmat kokivat myös, että kolmessa tunnissa vanhempi ehtii hoitamaan omia asioitaan hyvin.

Aamupäiväajankohta meni hyvin yksin vanhemman lapsen eskarin kanssa. Siinä mielessä tosi hyvä aika. Jos aikataulut tai se, että ois ollut jossain tosi kaukana, niin voi olla että viitseliäisyys ois tullut vastaan.

Aamupäivä on hyvä aika, kun sitten jää se iltapäivä, kun voi lähteä jonnekin muitten kavereitten luo leikkimään tai niin kuin semmoista tehdä.

Aamupäiväajankohta sopii meille kaikista parhaiten. Pienin nukkuu päiväunet iltapäivällä, niin sen puoleen olen tykännyt ja siinä saa sellaista normaalia rytmiä.

Ajankohta on tosi hyvä, varsinkin kun on toi pienempikin, niin hänenkin päivärytmiin sopii hyvin.

7.2 Kokemuksia toiminnasta

Vanhempien kokemukset ulkoiluleikkikoulusta olivat hyvin positiivisia. Kaikki haastatellut olivat yllättyneet toiminnan monipuolisuudesta ja toiminta oli ylittänyt odotukset. Vastauksista nousi kolme tärkeää vaikuttavaa asiaa, joihin vanhemmat olivat erityisen tyytyväisiä. Nämä olivat ohjattu toiminta, kasvatusyhteistyö sekä lasten ikätasoinen seura. Olen avannut näitä johtopäätöksiä ja valinnut käsitteiksi pedagogiikka, kasvatuskumppanuus ja lasten sosiaaliset suhteet.

7.2.1 Pedagogiikka ulkoiluleikkikoulussa

Vanhemmat olivat yllättyneet toiminnan monipuolisuuteen ja pedagogiseen otteeseen ulkoiluleikkikoulussa. Haastatteluista ilmeni, että vanhempien mielestä on tärkeää, että lapsilla on ohjattua toimintaa. Ohjattu toiminta nähtiin kasvatuksellisena ja uusien asioiden oppimisena. Kasvatuksen kautta välitetään tietoja, taitoja, arvoja ja sosiaalisia käytäntöjä (Nummenmaa 2006, 19). Myös mielekäs tekeminen katsottiin vaikuttavan lasten viihtyvyyteen ulkoiluleikkikoulussa. Vanhemmat olivat tyytyväisiä toiminnan monipuolisuuteen, minkä kerrottiin vaihtelevan vuodenaikojen mukaan. Erilaisten asioiden, kuten matemaattisten, kielellisten sekä erilaisten ilmiöiden tutkiminen luonnossa olivat vanhempien mielestä hyviä asioita ulkoiluleikkikoulutoiminnassa.

Aluksi ajatteli, että sitä nyt ollaan ulkona ja siellä sit leikitään ja muuta, mutta nyt on niin paljon enemmän kaikkea ohjattua, mitä nyt on ollut numeroita ja kirjaimia ja laskemista harjoitelleet, enemmän sellaisia kehittäviä juttuja mitä olin ajatellutkaan.

Ja sit kun tehdään noita askarteluja ja muutenkin satuja ja kaikkea eri juttuja, niin niistä hän kertoo, että selvästikin ne ovat sellaisia tärkeitä juttuja. - Että voi ihan oikeastikin oppia uusia asioita.

Ylipäättään havaintojen tekeminen ja te teette kaikkia tehtäviä täällä, kädentaitoja ja mitä kaikkea taitoja, niin eihän äidillä nyt sellaisia resursseja ole vauvan hoidon ohella.

Vanhemmat kokivat, että lapselle on hyväksi opetella ryhmässä toimimisen taitoja. Osa lapsista oli ollut aikaisemmin päiväkodissa ja osa siirtymässä vielä ennen esikoulua päiväkotiin, niin ryhmässä toimimisen taitoja halutaan pitää yllä. Kun lapsesta tulee vertaisryhmän jäsen, hän joutuu oppimaan vastavuoroisuuden ja molemminpuolisen kunnioituksen säännöt (Helenius 2008, 57). Pedagogiseen prosessiin, kasvatukseen ja opetuksen tietoisesti johdettuun prosessiin, voidaan katsoa kuuluvan yksittäinen lapsi, lapsiryhmä, toiminnan sisältö sekä kasvattajat, jotka muodostavat tapahtumaketjun, joka etenee ja kehittyy (Helenius, 2008, 52–55).

On sekin sitten tärkeää, jos hän menee seuraavaksi sitten eskariin ja olisi kokonaan pois päiväkodista, niin tarvitsisi taas uudelleen opetella sitä ryhmässä olemista ja sääntöjen noudattamista. Tääl on kuitenkin se, että sit kun tehdään jotain yhteistä, kävellään jonossa, mennään riviin, ollaan hetki hiljaa ja sellaista opettelua, mitä päiväkodissakin on aikaisemmin ollut, niin on hyvä, että se jatkuu.

Että saa vielä raitista ilmaa ja tuolla luonnossa liikkua ja semmoista, että lapset oppivat siitä, niin sehän on tosi ihana juttu.

7.2.2 Kasvatuskumppanuus

Kasvatusyhteistyö eli kasvatuskumppanuus nousi haastatteluissa tärkeäksi asiaksi ulkoiluleikkikoulutoiminnassa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kasvatuskumppanuus on kuvattu vanhempien ja henkilöstön väliseksi yhteistyöksi, joka tarkoittaa tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessien tukemiseksi. Edellytyksenä yhteistyölle on

luottamus, tasavertaisuus ja toisen kunnioittaminen. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 31–32.) Vanhemmat kokivat saavansa monenlaista tukea kasvatustyössään. Haastatteluissa nousi esiin vanhempien tyytyväisyys voida jakaa lapsen kehitykseen liittyviä asioita ammattilaisen kanssa.

Useissa kansainvälisissä tutkimuksissa on todettu varhaiskasvatushenkilöstön koulutustason merkitys ja yhteys lasten hyvinvointiin ja varhaiskasvatuksen laatuun. Mitä korkeampi koulutustaso henkilöstöllä on, sitä sensitiivisempiä he ovat suhteessa lapsiin ja sen paremmat ovat lapsen oppimistulokset. Hyvin koulutettu henkilöstö myös kehittää toimintaa lapsilähtöisemmin, sitoutuu positiiviseen vuorovaikutukseen lapsen kanssa, tukee lapsen kielenkehitystä ja rakentaa toimintojen jatkumojä. Vain korkealaatuinen koulutus tuottaa riittävää osaamista varhaiskasvatukseen. (Alila ym. 2014, 56.)

Kumppanuuteen perustuvassa vuorovaikutuksessa onkin tärkeää, että kasvattaja jakaa lapseen liittyviä havaintoja, käsityksiä, tietoa, kokemuksia perheille. Työntekijän tarkoituksena on asettua vanhemman rinnalle luodakseen vanhemmalle kokemuksen siitä, että henkilöstö toimii lasta koskevilla asioilla yhteisymmärryksessä vanhemman kanssa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 20–21.) Monet lapset ovat erilaisia ja tekevät erilaisia asioita lapsiryhmässä, kuin kotona. Aina vanhemmat eivät huomaa kotioloissa lapsen kehityksellisiä asioita, jotka tulevat esiin lapsen toimiessa toisten lasten kanssa. Kasvatuskumppanuus koettiin toimivaksi ja kasvatustyötä edistäväksi asiaksi. Kasvatuskumppanuudessa henkilöstön ja vanhempien jatkuva vuoropuhelu avaa tilaa ottaa puheeksi niin tavanomaisia vastoinkäymisiä kuin vakavampiakin ongelmia ja lapsen erityisen tuen tarpeita (Kaskela & Kekkonen 2006, 20–21).

Kyllä tämä antaa paljon näkökulmaa siihen, mikä on lapselle hyväksi ja mitä tarvitaan kehittymiseen.

Ja sit se, että täällä sä saat palautetta siitä lapsesta, et jos on jotain kehittämisen aihetta ja voidaan sitten kotonakin jatkaa sitä harjoitte-

lua. Samoin kuin päiväkodissakin katsottiin miten on kehittynyt missäkin taidoissa, niin samalla tavalla täälläkin saa sit vähän ulkopuolisen mielipidettä.

Henkilökunnan ammattitaitoisuus on tärkeää ja tukena siinä kasvatustyössä.

Just se, että on muitten kanssa ja muitten kasvattajienkin kanssa, koska hän taas palaa päiväkotiin ja joka tapauksessa menee kouluun.

Kasvatusvastuun jakaminen ulkoiluleikkikoulussa koettiin myös omana aikana, jolloin voi jättää lapsen hyvään hoitoon ja saa itselleen hetken omaa aikaa. Laissa (19.1.1973/36) varhaiskasvatuksen tehtäväksi on asetettu kotien kasvatustyön tukeminen. Vanhemmuuden tukeminen on yksi keskeinen asia kasvatustyön tukemisessa. Avoimen varhaiskasvatustoiminnan ylläpitäminen ja laajentaminen kuntien lakisääteisten toimintojen järjestämisvelvoitteen paineessa ja vaihtelevassa taloudellisessa tilanteessa edellyttää, että palvelut ymmärretään osaksi asukkaiden, erityisesti lapsiperheiden tukiverkkoa, jotka osaltaan vähentävät muun muassa kokopäiväisen päivähoidon, lastensuojelun ja muiden "raskaampien" palvelujen tarvetta. (Peltonen 2007, 24).

Ja saa sen pienen oman hetken, mikä on niin harvinaista.

On ollut iso apu se muutaman tunnin hengähdystauko.

Kolme tuntia on tosi tärkeä aika, et sä pystyt siinä ajassa tekemään jotain tai että pystyt keskustelemaan siitä lapsesta, jos ei ole muuta sellaista että pystyisi.

Myös tutustuminen alueen toisiin perheisiin koettiin tärkeäksi. Vanhemmat tuovat ja hakevat lapsensa ulkoiluleikkikoulusta aina yhtä aikaa, joten vanhemmat kokiivat luontevaksi ja mukavaksi tutustua muiden lasten vanhempiin. Kasvatuskumppanuuden yhtenä tavoitteena onkin edistää vanhempien keskinäisen yhteistyön muotoja ja tapoja, (Varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 31) joita voidaan katsoa edistettävän, kun vanhemmat pääsevät tutustumaan toisiinsa.

Kyllä se on itsellekin sellainen kiva hetki, vaikka se onkin lyhyt hetki, kun vie ja hakee hänet ja näkee muita aikuisia.

7.2.3 Lasten sosiaaliset suhteet

Keskeinen haastatteluissa esiin noussut asia oli lasten kaverisuhteet. Vanhemmat pitivät tärkeinä, että lapset saavat ikätasoistaan seuraa ja pääsevät toimimaan ryhmässä. Vertaissuhteet ovat oivallinen oppimismahdollisuus. Lasten yhteistoiminnan sekä taitojen kehittymisen kannalta on vapaan leikin ja yhteistoiminnan merkitys on tärkeä. Monet valmiudet opitaan vertaisryhmässä. Ystävyys tarjoaa huolenpitoa, tukea ja luottamusta, mikä antaa vapauden myös erimielisyyksien ilmaisulle. Jo hyvin pienten lasten on todettu pitävän huolta ystävydestä monin eri tavoin. Lapset osaavat antaa myös emotionaalista tukea, jos ystävä on itse poissa tolaltaan. (Kronqvist, 2001, 69, 74.) Vertaissuhteissa opitaan sosiaalisia taitoja, empatiakykyä ja taitoa asettua toisen lapsen asemaan (Lehtinen 2001, 81).

Just se, että saavat kavereita ja seuraa.

X on saanut ikätasoista virikkeitä ja ikätasoista seuraa ja ne ovat tärkeitä asioita myös. -- Ja saa ulkoilua ja kavereiden kanssa touhummista.

Eikä hänellä ole nyt siinä pihapiirissä sellaisia kavereita, että melkein ne ovat nyt täällä leikkikoulussa ne kaverit. Kyllä hän on sellainen paljon paremman tuulinen ja semmoinen, että näkee ettei ole turhautunut, kun hän joka päivä näkee vähän kavereita ja saa semmoista tekemistä.

Kyllä hän on sellainen paljon paremman tuulinen ja semmonen että näkee ettei ole turhautunut, kun hän joka päivä näkee vähän kavereita ja saa semmosta tekemistä.

Ikätovereidensä kanssa toimiminen on erilaista kuin vuorovaikutus vanhempien tai muiden aikuisten kanssa. Lasten keskinäisessä vuorovaikutuksessa lapset toimi-

vat itsenäisesti neuvotellen keskinäisistä suhteistaan. Heidän on itse luotava suhteensa ikätovereihin ja tämä vaatiikin lapsilta paljon ponnisteluja. Keskinäisessä vuorovaikutuksessa lapset rakentavat erilaisia sosiaalisia asemia, vertaavat omaa asemaansa muihin lapsiin ja saavat kokemuksia ryhmään kuulumisesta ja ryhmässä toimimisesta. (Lehtinen 2001, 81.)

7.3 Kehittämisaajatuksia ulkoiluleikkikoulutoiminnalle

Haastatteluiden perusteella vanhemmat olivat todella tyytyväisiä ulkoiluleikkikoulutoimintaan. Toiminnan kesto, ajankohta ja sijainti olivat perheille juuri sopivat sekä toiminnan sisältö oli monipuolista ja vastasi, jopa ylittivät vanhempien odotukset.

Kyllä teillä on oikeastaan ollut enemmän sellaista, mitä osasin edes odottaa.

Mä aina inspiroidun, kun te kerotte mitä on tehty, en osaisi sanoa mitään lisää mitä voisi olla. Kaikki ajankohta, kesto ovat tosi hyviä meille. Hyvä toiminta!

Ja varmaan lapset ovat niitä parhaita palautteen antajia, että ei ainakaan X:ltä ole mitään kuulunut, että hän ainakin tykkää kauheasti.

Haastatteluiden perusteella nousi kuitenkin yksi kehittämissajatus. Kuten edellä mainittiinkin, vain yksi vanhempi oli tietoinen ulkoiluleikkikoulutoiminnasta ennen kuin haki lapselle paikkaa ulkoiluleikkikouluun. Vanhemmat olivat hakeneet paikkaa joko puistotoimintaan tai päiväkotiin, jonka yhteydessä he olivat vasta kuulleet ulkoiluleikkikoulutoiminnasta. Vanhempien mielestä olisi tärkeää lisätä tietoisuutta toiminnasta ja markkinoida sitä erilaisissa yhteyksissä, joissa lapsiperheet asioivat, kuten neuvolassa. Vanhemmat suunnittelevat tulevaisuuttaan jo lapsen ollessa vauva, joten esimerkiksi äitiysneuvolassa terveydenhoitajan tietoisuus ulkoiluleikkikoulutoiminnasta olisi tärkeää, jotta siellä voitaisiin kertoa erilaisista avoimen varhaiskasvatuksen vaihtoehdoista perheille. Vanhempia mietitytti

myös miksi kaupunki ei enemmän tarjoa tämän kaltaista toimintaa. Toimintamuoto katsottiin edulliseksi, koska ei ole omia toimitiloja, vaan toiminta tapahtuu ulkona.

Tietoisuutta toiminnasta voisi varmaan lisätäkin. Päiväkodissa ehkä tiedetään ja joku neuvolasta on voinut mainita, mutta eivät sielläkään asiasta enempää tiedä.

Sekin, että kuinka moni tietää tästä muodosta, että mullekin tuli vähän vahingossa, kun mietittiin, että mitä sit keksitään. Että en ollut koskaan kuullutkaan koko asiasta enkä nähnyt. – Jo äitiysneuvolassa voisi kertoa tästä toiminnasta ja markkinoida sitä.

Oikeastaan ihmettelen, miksi kaupunki ei enemmän tarjoa tällaista toimintaa? Kun ajattelee, että tämä on todella edullista, ei ole mitään toimitiloja, vaan on ne ihmiset ja sit lapset liikkuvat tuolla ulkona.

Avoimen varhaiskasvatustoiminnan palvelujen yhtenä kehittämistavoitteena onkin ollut vaihtoehtoisten palvelujen järjestäminen kokopäiväisen hoidon rinnalle (Peltonen 2007, 24). Se, että perheillä on mahdollisuus valita toisen vanhemman ollessa vanhempainvapaalla vauvan kanssa, isommalle sisarukselle varhaiskasvatusta ilman kokopäivähoitopaikkaa on kehitystä oikeaan suuntaan.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksessa nousi esiin tärkeitä asioita, jotka vaikuttavat vanhempien päätökseen valita lapsilleen ulkoiluleikkikoulutoiminta. Toiminnan markkinoinnin ja tunnettavuuden lisäämisen tarve nousi esille tutkimustuloksista. Useammalle vanhemmalle toiminta oli entuudestaan tuntematonta, ennen kuin he vähän vahingossa kuuluivat ulkoiluleikkikoulusta. Haastatteluissa ilmeni, että tiedon ulkoiluleikkikoulusta olivat saaneet ne vanhemmat, jotka olivat ensisijaisesti kyselleet lapselleen päivähoitopaikkaa. Näin voisi ajatella, että ilman sosiaalista verkostoa olevat perheet jäävät helposti palvelun ulkopuolelle, vaikka juuri nämä perheet voisivat syrjäytymisen ehkäisyn näkökulmasta hyötyä palvelusta eniten.

Inkinen ja Vartija (2009, 26) tutkimuksessaan toteavatkin, että lasten vertaisryhmän merkitys lapsen kasvulle ja kehitykselle on suuri. Lapset hakevat tukea ja apua läheisistä suhteista, joita varhaiskasvatuksen vertaisryhmät toimintaympäristönä saattavat muodostaa lasten arjessa. Varhaiskasvatuksen vertaisryhmät voivat parhaimmillaan tarjota tunteen johonkin perheen lisäksi tärkeään yhteisöön kuulumisesta.

Neurolat olisivat yksi keskeinen kanava, jossa tietoa ulkoiluleikkikouluista tulisi lisätä, jotta neuvolahenkilökunta, jo äitiysneuvolassa, osaisi kertoa ulkoiluleikkikoulutoiminnasta perheille. Usein perheet suunnittelevat jo lapsen ollessa vauva tulevia vuosia ja sitä, jatkaako lapsi kotihoidossa ja millaista tukea kotihoitoon on saatavilla. Myös päivähoiton henkilökunnan tulisi tietää toiminnasta enemmän, jotta he osaisivat jakaa tietoa vanhemmille ja suositella toimintaa esimerkiksi tilanteissa, joissa perheeseen on syntymässä vauva ja isompi sisarus on päiväkodissa tai jäämässä pois kokopäivähoidosta.

Toimintaan osallistumiseen vaikuttivat vanhempien kokemuksissa ohjattu toiminta sekä lapsille ikätasoinen seura. Vanhemmat kokivat, että 3-5-vuotiaat lapset kaipaavat jo ohjattua toimintaa. Tärkeää ja toiminnan sisällön kannalta keskeistä on, että ulkoiluleikkikoulua ohjaavat ammattilaiset. Lastentarhanopettajan suunnittelema pedagoginen sisältö on erittäin tärkeää toiminnassa. Sitä kautta lapset saavat heille oikeutettua laadukasta varhaiskasvatusta, mikä on myös lasten viihtyvyyteen vaikuttava asia ulkoiluleikkikoulutoiminnassa. Ulkoiluleikkikoulun sijainti, toiminnan kesto ja ajankohta olivat myös tärkeitä kriteerejä valittaessa toimintaa.

Tärkeää on, että toiminta järjestetään alueellisesti, lähellä perheiden asuinalueita. Näin lapsi pääsee tutustumaan kotiympäristöönsä sekä alueen toisiin lapsiin, joiden kanssa mahdollisesti jatkaa esikouluun ja kouluun. Tärkeää on myös tiivis yhteistyö alueen päivähoitoyksikön kanssa, josta osa lapsista mahdollisesti voisi siirtyä jossain elämän vaiheessa ulkoiluleikkikoulutoimintaan tai toisaalta lapsen olisi helppo siirtyä ulkoiluleikkikoulusta päiväkotiin. Yhteistyön tiivistäminen lisää vanhempien tietoisuutta vaihtoehtoisesta toiminnasta, jossa lapsen olisi esimerkiksi toisen sisaruksen syntymän jälkeen helppo siirtyä osapäivähoitoon ulkoiluleikkikouluun. Myös yhteistyö esikouluryhmien kanssa olisi tärkeää, koska osa lapsista siirtyy suoraan ulkoiluleikkikoulusta esikouluryhmään.

Vanhempien kokemukset ulkoiluleikkikoulutoiminnasta olivat erittäin positiiviset. Opinnäytetyöstä nousseita keskeisiä asioita olivat pedagoginen toiminta, kasvatuskumppanuus ja lasten sosiaaliset suhteet. Kasvatuskumppanuus rakentuu ulkoiluleikkikoulussa tiiviiksi, kun vanhempia näkee päivittäin ja päivittäisiin keskusteluihin on aikaa lapsia tuotaessa ja haettaessa. Välillä keskustelutilanteet ovat haastavia, kun kaikki lapset tuodaan ja haetaan samaan aikaan. Kuitenkin hakutilanteessa työntekijällä on mahdollisuus jäädä keskustelemaan lapsen asioista, kun työntekijällä ei ole kiire muiden lasten pariin.

Myös kasvatustilaukset kaksi kertaa vuodessa ovat tärkeitä tilanteita pohtia yhdessä vanhempien kanssa lapsen asioita. Vanhemmat kokivat tärkeäksi, että lapsen asioista voi keskustella ja lapsen kehityksestä saa näkökulmaa ammattilaiselta. Tässäkin asiassa työntekijän ammattitaitoisuus on erittäin tärkeää. Kun ryhmässä on lastentarhanopettaja sekä mahdollisuus myös erityislastentarhanopettajan konsultaatioon, saavat vanhemmat erityistä tukea lapsen kasvatustilauksissa. Ammattilaisen näkemys lapsen kehityksestä tai erityisen tuen tarpeesta voidaan havaita jo riittävän varhaisessa vaiheessa. Inkisen ja Vartian (2009) tutkimuksessa kasvatustilaukset avoimessa varhaiskasvatuksessa ei ollut nousseet niin merkittäväksi, kuin tässä tutkimuksessa. Usein avoimen varhaiskasvatuksen toiminta tapahtuu vain muutamana päivänä viikossa, joten ulkoiluleikkikoulutoiminnan jokapäiväinen toiminta on merkityksellistä perheiden kasvatustilauksen tukemisessa ja siksi kasvatustilaukset ovat tiiviit ja merkitykselliset.

Lasten sosiaaliset suhteet nähtiin tärkeinä asioina ulkoiluleikkikoulua käyvien lasten kesken. Vanhemmille oli tärkeää, että lapset pääsevät vuorovaikutukseen ikäistensä lasten pariin. Lapset opettelevat monia taitoja ryhmässä. Erityisesti he oppivat paljon toisiltaan. Myös tässä asiassa työntekijän ammattitaitoisuus nousee esille toimintaa suunnitellessa. Milloin on aika vapaalle leikille, milloin ja minkä verran ohjattu toiminta ohjaa tekemisiä. Lapsiryhmän keskinäinen vuorovaikutus on tärkeää ja siinäkin tarvitaan välillä aikuista ohjaamaan ja viemää toimintaa eteenpäin. Ojala (2012, 42) tutkimuksessaan toteaaakin, että kasvattajan ammattitaito auttaa lapsen sosiaalisten taitojen kehittämisessä.

Ulkoiluleikkikoulutoiminnan keskeisenä tekijänä on ammattitaitoinen, suunnitelmallinen toiminnan sisällön suunnittelu ja toteutus. Kaikki vanhemmilta nousseet keskeiset asiat pohjaavat siihen. Lastentarhanopettajan ja lastenhoitajan suunnittelema ja toteuttama toiminta on varhaiskasvatussuunnitelmaan perustuvaa laadukasta varhaiskasvatusta, josta keskeiset viihtyvyyteen vaikuttavat asiat nousevat esiin. Haastatteluista tuli esiin hyvin kiteytetty lausahdus ”Siinä yhdistyvät puiston ja päiväkodin hyvät puolet” eli ulkoiluleikkikoulussa nähtiin yhdistyvän

puistotoiminnan ulkoilun ja liikunnan merkitys päiväkodin pedagogiseen, suunnitelmalliseen ohjattuun toimintaan, jossa lapset pääsevät ikätovereidensa seuraan. Ulkoiluleikkikoulutoiminta on ihanteellinen toimintamuoto 3-5-vuotiaille lapsille. Toiminta vastaa sopivasti lapsen sosiaalisiin tarpeisiin ja on kestoaltaan tarpeeksi lyhytaikaista, ettei se vaadi lapselta liikaa. Ryhmä on riittävän pieni ja ystävällistä ja mielekästä toimintaa on aina paikalla. Pienessä ryhmässä lapsen on helppompi kiintyä ohjaajiin. Vastavuoroisesti pienen lapsiryhmän ansioista ohjaajilla on paremmat mahdollisuudet luoda lapsiin hyvä, luottamuksellinen ja turvallinen suhde. Kasvattajan ja lapsen välinen hyvä suhde näkyy myös parhaimmillaan kasvatuskumppanuuteen sitä vahvistavasti.

Haastatteluissa ei noussut esiin erityisesti ulkoilun merkitys ulkoiluleikkikoulutoiminnassa. Vaikkakin se nähtiin positiivisena asiana, se ei ollut päällimmäinen toimintaan hakeutumisen edellytys.

Ulkoiluleikkikoulutoiminnan tutkiminen työntekijöiden tai lasten näkökulmasta olisi mielenkiintoista ja täydentäisi tätä tutkimusta. Myös leikkikoulutoiminnan ja päiväkodissa tapahtuvan puolipäivähoidon välisistä eroista tehtävä tutkimus voisi lisätä leikkikoulutoiminnan kehittämisajatuksia. Myös ulkoiluleikkikoulutoiminnan sisällön ja sen vaikutusten tutkiminen toisi lisäarvoa toiminnan kehittämiselle.

9 POHDINTA

Avoim varhaiskasvatustoiminta ei ole kunnille pakollista vaan harkinnanvaraista toimintaa. Avoimen varhaiskasvatustoiminnan kehittämisen ja sen eri palvelumuotojen selkiytymisen kautta kertyy lisää tietoa, jonka perusteella avoimen varhaiskasvatustoiminnan vaikutuksia osana pienten lasten ja heidän perheidensä palveluja voidaan arvioida ja jatkaa näiden palvelujen kehittämistä. Avoimen varhaiskasvatuksen tehtävänä on toimia vaihtoehtona päivähoidolle ja tukea toiminnallaan lasten kotona hoitamista ja vanhemmuutta. (Peltonen 2007, 24.) Toiminnan voidaankin katsoa edistävän osaltaan lasten kotona hoitamista, koska se täydentää kotihoidon tuen ja osittain yksityisen hoidon tuen valinneiden perheiden palveluja. Avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuodot antavat kotihoidossa oleville lapsille usein riittävän mahdollisuuden ryhmämuotoiseen varhaiskasvatustoimintaan, jossa lapsi saa osallistua virikkeelliseen toimintaan, leikkiin sekä harjoitella yhdessä muiden lasten kanssa vuorovaikutustaitoja. (Peltonen 2007, 23.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005) on määritelty varhaiskasvatuksen ensisijaiseksi tavoitteeksi lasten hyvinvoinnin kokonaisvaltainen edistäminen. Kun lapsi voi hyvin, hänellä on hyvät mahdollisuudet kasvaa, kehittyä ja oppia. Tämä kehitys mahdollistuu, jos varhaiskasvatus nähdään lapsen osallistumisoikeutena. Turvallinen ilmapiiri, kuuluminen ryhmään ja osallisuuden kokeminen edesauttavat hyvinvointia. Haastatteluiden perusteella vanhemmilla oli positiivinen, odotukset ylittänyt kuva ulkoiluleikkikoulutoiminnasta. Useat vanhemmat eivät olleet kuulleet toiminnasta ennen eivätkä olleet ensisijaisesti hakeneet lapselle ulkoiluleikkikouluryhmästä paikkaa, vaan olivat tiedustelleet kunnallista puisto- tai päivähoitopaikkaa. Vanhemmat olivat ulkoiluleikkikoulutoimintaan todella tyytyväisiä. Vanhemmat kertoivat saavansa lapsille juuri sopivassa määrin sosiaalisia kontakteja ja pedagogista toimintaa sekä itselleen tukea lasten kasvatustyöhön. Kehittämisajatuksia toiminnasta ei vanhemmilta juurikaan löytynyt, mutta toiminnan markkinoinnin lisäämistä ehdotettiin.

Usein lapsen päivähoitopaikka nähdään hoidon tarpeeseen vastaamisena, ei niinkään oikeutena varhaiskasvatukseen. Kansainvälisesti varhaispedagogiikan peruspilareiksi nousevat varhaiskasvatuksen merkitys lasten syrjäytymistä ehkäisevänä ja eriarvoisuutta tasoittavana toimintana ja palveluna (Alila ym. 2014, 57). Suomessa päivähoitoon osallistuvien lasten määrä on Euroopan alhaisimpia. Olemme jäämässä jälkeen siitä eurooppalaisesta kehityksestä, jossa varhaiskasvatuksella on selkeästi kasvatuksellisia ja pienten lasten oppimista tukevia tavoitteita. Näiden asioiden valossa pidän erittäin tärkeänä, että kunnat tarjoavat lapsiperheille vaihtoehtoisia varhaiskasvatuspalveluita. Ulkoiluleikkikoulutoiminta on lapsille hieno mahdollisuus. Toiminnassa yhdistyvät ulkoilu, liikunta, kasvatuksellinen sekä opetuksellinen puoli sekä lasten vertaissuhteet. Päivä ulkoiluleikkikoulussa on riittävä lapselle, jotta aikaa jää myös kotona olemiselle. Myös toiminnan joka päiväinen säännöllisyys antaa lapsille mahdollisuuden kuulua tiiviisti ryhmään. Usein avoimen varhaiskasvatuksen leikkikoulutoimintaa järjestetään muutamaa päivänä viikossa, mikä voi olla vanhempien mielestä liian vähän. Vanhemmille annettava kasvatuksellinen tuki on myös erittäin tärkeää. Vanhemmat saavat apua lapsen kehitykseen liittyvissä asioissa sekä itselleen tärkeää omaa aikaa.

Lapsiperheille suunnatut riittävät peruspalvelut tukevat lasten ja perheiden hyvinvointia. Kuntien riittävät avo- ja peruspalvelut vähentävät erityispalveluiden kysyntää. Ulkoiluleikkikoulutoiminnan yksi tärkeä ulottuvuus on lapsilleen kotihoidon valinneiden perheiden tukeminen. Lasten hyvinvointi mahdollistuu, kun vanhempien hyvinvointia tuetaan erilaisten palvelujen tarjoamisella. Tästä Turun ulkoiluleikkikoulutoiminta on hyvä esimerkki.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli haastattelujen avulla selvittää Moision ulkoiluleikkikoulua käyvien lasten vanhemmilta syitä valita ulkoiluleikkikoulutoiminta lapsilleen, kokemuksiaan toiminnasta sekä kuulla ehdotuksia toiminnan kehittämiseksi. Tutkimuksessa nousseita asioita olisi tarkoitus hyödyntää Turun kaupungin avoimen varhaiskasvatuksen ulkoiluleikkikoulutoiminnan kehittämiseksi.

työssä. Mielestäni nämä tavoitteet olen saavuttanut ja haastatteluista nousi tärkeitä toimintaan liittyviä asioita, joita Turun kaupungin ulkoiluleikkikoulutoiminnan kehittämistyössä voidaan käyttää.

LÄHTEET

- Alasuutari, Pertti 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Riika: InPrint.
- Alila, Kirsi & Portell, Tuija 2008. Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen Avointen varhaiskasvatuspalvelujen nykytila ja kehittämistarpeet 2007. Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 13.3.2015 http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39503&name=DLFE-7740.pdf
- Alila, Kirsi; Eskelinen, Mervi; Estola, Eila; Kahiluoto, Tarja; Kinos, Jarmo; Pekuri, Hanna-Mari; Polvinen, Minna; Laaksonen, Reetta & Lamberg; Kirsi 2014. Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat - Tausta-aineisto varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä valmistelevan työryhmän tueksi. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 14.4.2015 <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2014/liitteet/tr12.pdf?lang=fi>
- Helenius, Aili 2008. Mitä pedagogisella prosessilla tarkoitetaan? Teoksessa Aili, Helenius & Riitta, Korhonen (toim.) 2008. Pedagogiikan palikat. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Helenius, Aili & Korhonen, Riitta 2005. Leikin asema ja ohjaus lapsiryhmää muovaavana tekijänä teoksessa Terttu, Parkkinen & Soili, Keskinen, (toim.) 2005. Lapsen sosiaalisen kehityksen moninaisuus. Turku: Turun kaupungin painatuspalvelukeskus.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2010. Tutkimushaastattelu. Tallinna: Raamatutrukikoda.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2008. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.
- Huhtanen, Kristiina 2005. Sosiaalinen vuorovaikutus perustuu onnistuneeseen kommunikaatioon. Teoksessa Terttu, Parkkinen & Soili, Keskinen (toim.) 2005. Lapsen sosiaalisen kehityksen moninaisuus. Turku: Turun kaupungin painatuspalvelukeskus.
- Hännikäinen, Maritta 2013. Varhaiskasvatus pienten lasten päiväkotiryhmissä – Hoitoa, kasvatusta vai opetusta? Teoksessa Kirsti, Karila & Lasse, Lipponen (toim.) 2013. Varhaiskasvatuksen pedagogiikka. Tallinna: Tallinna Raamatutrukikoda.
- Inkinen, Satu & Vartia, Minna 2009. Avoimen varhaiskasvatuksen leikkikoulutoiminta Keravalla. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Järvenpään toimipaikka. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

- Karila, Kirsti 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa Maarit, Alasuutari; Kirsti, Karila; Maritta, Hännikäinen; Anna Raija, Nummenmaa; Helena, Rasku-Puttonen (toim.) 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.
- Kariluoma, Virpi 2013. Avoimien varhaiskasvatuspalveluiden tilannekatsaus 2013. Viitattu 10.11.2014. <http://www05.turku.fi/ah/kasos-vpj/2013/0529004x/Images/1240325.pdf>
- Kaskela, Marja & Kekkonen, Marjatta 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Gummerus kirjapaino Oy.
- Koivula, Maija 2004. Vanhempien kokemuksia perhetyöstä päiväkodissa. Teoksessa Soili, Keskinen & Heli, Virjonen (toim.) 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Tampere: TammerPaino Oy.
- Kronqvist, Eeva-Liisa 2001. ”Ystävykset yhdessä” – vuorovaikutussuhteet lapsen kehityksessä. Teoksessa Eeva, Hujala (toim.) Puheenvuoroja lapsista ja varhaiskasvatuksesta. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kronqvist Eeva-Liisa 2011. Varhaispedagogiikan kehityspsykologinen perusta. Teoksessa Eeva, Hujala & Leena, Turja (toim.) 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: Bookwell Oy.
- Lehtinen, Anja-Riitta 2001. Vertaissuhteiden merkitys lasten elämässä. Teoksessa Eeva, Hujala (toim.) Puheenvuoroja lapsista ja varhaiskasvatuksesta. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Laki lasten päivähoitosta 19.1.1973/36. Viitattu 9.4.2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>
- Metsämuuronen, Jari 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy. 3. uudistettu painos.
- Niikko, Anneli 2008. Perustoimintojen pedagogiikka. Teoksessa Aili, Helenius & Riitta, Korhonen (toim.) 2008. Pedagogiikan palikat. Helsinki: WSOY
- Nummenmaa, Anna Raija 2006. Kasvattajien yhteisö ja kasvatuskulttuuri. Teoksessa Maarit, Alasuutari; Kirsti, Karila; Maritta, Hännikäinen; Anna Raija, Nummenmaa; Helena, Rasku-Puttonen (toim.) 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.
- Ojala, Lotta 2012. ”Leikiks mun kans?” Lasten sosiaalinen kehitys päiväkodissa tapahtuvan leikin kautta. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Peltonen, Anne (toim.) 2007. Suomen kuuden suurimman kaupungin avoin varhaiskasvatustoiminta. Kuusikko-työryhmän julkaisusarja. Helsinki. Edita Oy Ab. Viitattu 5.3.2015, 14.4.2015. http://www.kuusikkokunnat.fi/SIRA_Files/downloads/Lasten_paivahoito/Avoin%20vktointa.pdf

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Lastensuojelun käsikirja. Viitattu 10.11.2014.
<http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/ehkaiseva-lastensuojelu/esimerkkeja-ehkaisevan-lastensuojelun-toimintamuodoista/avoimet-varhaiskasvatuspalvelut>
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa: Hansaprint Oy.
- Turun kaupunki i.a. Turun kaupungin internetsivut. Viitattu 9.3.2015.
<http://www.turku.fi/public/?contentid=345170>
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Stakesin oppaita 56. Helsinki: Stakes.
- Vuorisalo, Mari 2009. Ken leikkiin ryhtyy – Leikki lasten välisenä sosiaalisena ilmiönä päiväkodissa. Teoksessa Leena, Alanen & Kirsti, Karila (toim.) 2009. Lapsuus, lapsuuden instituutiot ja lasten toiminta. Tallinna: Raamatutrukikoda.

LIITTEET

LIITE 1

Kutsu haastatteluun!

Opiskelen työni ohessa Porin Diakonia-ammattikorkeakoulussa Sosionomi-lastentarhanopettajaksi. Teen opinnäytetyönä tutkimuksen liittyen ulkoiluleikkikoulutoimintaan Moisi-ossa. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää ulkoiluleikkikoulua käyvien lasten vanhempien kokemuksia ulkoiluleikkikoulutoiminnasta sekä -toiminnan kehittäminen.

Tutkimuksen onnistumiseksi, toivonkin saavani Sinulta, ulkoiluleikkikoulua käyvän lapsen vanhempi, aikaasi ja kokemuksia jaettavaksi haastattelun muodossa. Haastattelut toteutetaan yksilöhaastatteluna sovittuna ajankohtana tammikuussa 2015. Olen erikseen yhteydessä sopiaksemme haastatteluajankohdasta.

Kiitokset yhteistyöstä!

Terveisin, Anne Järvenpää

Olen / en ole halukas osallistumaan haastatteluun

Lapsen nimi: _____

LIITE 2

TEEMAHAASTATTELU

Haastatteluteemat

1) PERUSTEET VALINNALLE

- Mitkä syys vaikuttivat siihen, että valitsitte lapsellenne ulkoiluleikkikoulutoiminnan? Odotukset?

2) KOKEMUKSET TOIMINNASTA

- Mitä mieltä olette toiminnasta? Tyytyväisyys?

3) KEHITTÄMISAJATUKSET

- Mitä hyvää? Mitä huonoa? Mitä kehitettävää?